

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİ KAPSAMINDA TAHSİL CİROSU HAMİLİNİN YETKİLERİ*

*Arş. Gör. Halil Doğan KÜÇÜKAYDIN***

Özet

Senedi tahsil cirosuyla devralan hamilin sahip olduğu yetkilerin neler olduğu 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça ifade edilmemiştir. Bu nedenle Yargıtay kararlarında tahsil cirosu hamilinin sahip olduğu yetkilere ilişkin farklı değerlendirmelerde bulunulmuş ve yeknesak bir uygulama yoluna gidilememiştir. Uygulamada meydana gelebilecek aksaklıkların önüne geçmek amacıyla tahsil cirosu hamilinin sahip olduğu yetkilerin açıklığa kavuşturulması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ciro, Tahsil Cirosu, Tahsil Cirosu Hamilinin Yetkileri

Abstract

The authorisation of a holder as to the negotiable instrument delivered by an endorsement for collection is not adequately clarified within the provisions of Turkish Commercial Code No. 6102. Furthermore, the rules held by the court of cassation as to the matter are not consistent at all. Clarifying the scope of the rights which the holder owns by delivering the negotiable instrument by an endorsement for collection is crucially substantial in order to prevent practical inconveniences as to the matter.

* Bu çalışma, Doç. Dr. Kürşat Göktürk'ün danışmanlığında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı'nda yürütülen "*Tahsil Cirosu ve Tabi Olduğu Hukuki Rejim*" adlı yüksek lisans tezinin ilgili bölümünün özeti olarak hazırlanmıştır.

** Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.
Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-9066-6978>.

Makale Geliş Tarihi:05/05/2019 / Makale Kabul Tarihi:17/06/2019

Keywords: Turkish Commercial Code No. 6102, Endorsement, Endorsement for Collection, The Rights of the Holder of a Negotiable Instrument by the Endorsement for Collection.

GİRİŞ

Ciro, kelime anlamı olarak İtalyanca devretmek anlamına gelen “girare” fiilinden türetilmiş olan “giro”¹ (devretme) kelimesinin Türkçeleştirilmiş halidir ve intibak ettirildiği dil ile aynı anlamda kullanılan bir kelimedir².

Bono, poliçe, çek ve diğer emre yazılı senetlerin devrini sağlayan cironun ortaya çıkış zamanına ilişkin bilgilerde birlik bulunmamaktadır. Bir görüş cironun, özellikle 16 ve 17’nci yüzyıllarda alacağın devrinin ihtiyaca cevap vermekten uzak kalması nedeniyle belli hukuki sonuçları haiz olan bir intikal şekli olarak ortaya çıktığını belirtmektedir³. Diğer görüş ise, ortaya çıktığı tarihlerde devrine ilişkin ciro yahut zilyetliğin teslimi gibi bir usul öngörülmeven ve hatta hamiline ya da emrine kaydı dahi bulunmayan poliçede cironun, 13’üncü yüzyılda büyük sarraf ve bankerler tarafından senedi elinde bulunduran hamilin yetkili hamil olup olmadığı konusundaki şüpheleri ortadan kaldırmak adına ortaya

1 İsviçre’de 1970 yılında kıymetli evrakın toplu olarak saklanması ve kaydının tutulması amacıyla kurulan İsviçre Menkul Kıymetler Ciro Anonim Ortaklığı’nın (SEGA) (*Schweizerische Effekten-Giro-Ag, Societe suisse pour le virement de titres SA, Societa sizzera per il giro di titoli SA*) unvanında yer alan “giro” kelimesi kıymetli evrakın cirosunu ifade etmemekte, unvanın Fransızca’sında kullanılan “virement” kelimesinin karşılığı olan *kaydi devir, hesaptan hesaba geçirme* anlamına gelmektedir (Ünal Tekinalp, “Evraksız Kıymetli Evraka veya Kıymet Haklarına Doğru.” *BATİDER*, Y. 1988, C. 14, (S. 3). s. 9). “Giro, eski Yunancadan ve Latince’den gelen bir kelimedir. Modern dillerde de banka ve finans uygulamalarında paranın ve kıymetli evrakın hesaptan hesaba nakli işlemleri için kullanılır. Poliçenin cirosunu ifade için İtalyancada “La gina ta” (ifadesi) kanuni terim (olarak kullanılır). Devretmek, nakletmek demektir.” Bkz. Reha Poroy/ Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, 22. bs, İstanbul, 2018, s. 190.

2 Hayri Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 2. bs, İstanbul, 1975, s. 62. Ciro kelimesini ve anlamını karşılamak üzere İngilizcede, “endorsement” (Web: <http://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/ciro> adresinden 12/09/2018 tarihinde alınmıştır) Almandada “Indossament” (Web: <https://www.almanca-sozluk.net/index.php?q=ciro+> adresinden 12/09/2018 tarihinde alınmıştır) kelimeleri kullanılmaktadır.

3 Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku* 2. bs, Ankara, 1997, s. 552.

çıkarttıkları bir devir şekli olduğunu savunmaktadır⁴. Ortaya çıkış tarihleri konusunda farklı görüşler bulunmakta ise de bir olgu kesindir ki o da; bir devir şekli olan cironun kanun koyucu tarafından keşfedilmediği, uygulamanın ihtiyaçlarını karşılamak üzere yine uygulamacılar tarafından meydana getirildiğidir⁵.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda⁶ (TTK) cironun tanımına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Doktrinde kabul gören tanım uyarınca ciro, hamilin senetten doğan haklarını bir kişiye devretmek, rehnetmek yahut senetten doğan bu haklarının tahsilini sağlamak amacıyla el yazısıyla tespit ve ıslak imzasıyla teyit etmiş olduğu bir irade beyanıdır⁷.

Kambiyo senedinin hamili; iş yoğunluğunun fazla olması, senet borçlusu ile aralarındaki ilişki, hukuki veya teknik konulardaki bilgi eksikliği yahut fiili veya hukuki bir engeli sebebiyle senet bedelini tahsil yetkisini bir başka kişiye devretmek isteyebilir⁸. Bu amaç doğrultusunda

4 **Mehmed Aziz Giridi**, *Poliçenin Ciro*, İstanbul, 1309, s. 4.

5 **Öztan**, s. 552.

6 RG: 27846, 14/02/2011 T., Tertip: 5, Cilt: 50.

7 “*Ciro biri, lehine ciro yapılan şahsa senet bedelini, ya kendi veya cirantası nam ve hesabına tahsile, diğeri ise, senet borçlusunun bu bedeli ödemesine matuf olmak üzere, çifte salahiyet ve borç bahşeden sarıh veya zımnî yazılı bir beyandır.*” (**Domaniç**, s. 63). **Halil Arslanlı**, *Ticari Senetler Dersleri*, 3. bs, İstanbul, 1952, s. 110. **Yaşar Karayalçın**, *Kıymetli Evrak Hukuku Dersleri (Ticari Senetler: Kambiyo Senetleri)*, 2. bs, Ankara, 1959, s. 81. **Hasan Pulaşlı**, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, 6. bs, Ankara, 2018, 156. **Fırat Öztan**, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 21. bs, Ankara, 2017, s. 101 (**Öztan, 2017**); **Mertol Can**, *Kıymetli Evrak Hukuku Ders Kitabı*, 3. bs, Ankara, 2015, s. 84; **Naci Kınacıoğlu**, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 4. bs, Ankara, 1993, s. 172. Senedi ciro eden kişiye “ciranta” , senedin devredildiği kişiye ise “ciro edilen” denir.

8 **Arslanlı**, s. 120; **Karayalçın**, s. 89; **Edip Şimşek**, “Tahsil Ciro ve Bazı Sorunlar”. *Ankara Barosu Dergisi* Y. 1977, S. 2, s. 268 (**Şimşek, Tahsil Ciro**); **Öztan**, s. 609; **H. Nazan Tüzel**, *Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciro*, Bursa, 2005, s. 48; **Özge Ayan**, “Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciro”. *Legal Hukuk Dergisi* Y., 2009, S.77, s. 1462; **Oğuz İmregün**, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 3. bs, İstanbul, 2003, s. 77; **Poroy/ Tekinalp**, s. 210; **Domaniç**, s. 73, 74; **Edip Şimşek**, *Ticari Senetler (Bono-Poliçe-Çek)*, Ankara, 1982, s. 93 (**Şimşek, Ticari Senetler**); **Kınacıoğlu**, s. 185, 186; **Pulaşlı**, s. 169; **Hüseyin Ülgen/ Mehmet Helvacı/ Abuzer Kendigelen/ Arslan Kaya**, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 10. bs, İstanbul, 2015, s. 163; **Can**, s. 91,92; **Abdülhamid Oğuzhan Hacıömeroğlu**, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro*, Ankara, 2017, s. 113; **Öztan, 2017**, s. 117.

senedi temlik yahut rehin cirosu yoluyla devretmesi birçok açıdan senet hamili aleyhine sonuçlar doğurabilir⁹. Bu kapsamda hamil yalnızca senedin tahsil edilmesi hususundaki yetkisini devrettiği ciro türü olan tahsil cirosu ile senedin tahsil edilmesini sağlayarak meydana gelmesi muhtemel sakıncaların önüne geçebilir.

Düzenlendiği TTK m. 688’de, kuruluşu ve hükümleri ifade edilen tahsil cirosunun tanımına yer verilmemiştir. Bu kapsamda madde hükmünde göz önünde bulundurarak genel bir tanım yapmak gerekirse, tahsil cirosu; “*bedeli tahsil içindir*”, “*vekâleten*” yahut *sadece senedin bir başkası adına kabul edileceğini veya yalnızca vekil etmeyi ifade eden bir kaydı içeren ciro şerhine dayanarak, senedin zilyetliğini, temlik ve teminat işlevlerinden ari olarak, devralan hamile sadece senet bedelini tahsil etme ve bu uğurda yeni bir temlik veya rehin cirosu tesisi hariç olmak üzere, gerekli işlemleri yapma yetkisini veren ciro çeşididir*. Tahsil cirosu ile senedi iktisap eden hamil, senet bedelini borçlusundan tahsil ederek aralarındaki anlaşma doğrultusunda cirantasına teslim etmektedir.

Tahsil cirosu tam ciro şeklinde kurulabilir. Tam ciro şeklindeki tahsil cirosu, TTK m. 688 hükmünde ifade edilen ibarelerden birini ihtiva eden ciro şerhini içeren ve senedin devredileceği şahsın ad ve soyadının tam olarak belirtilmesi ile yapılır. Tahsil cirosunun beyaz ciro şeklinde yapılp yapılamayacağı konusunda doktrinde bir görüş birliği bulunmamaktadır. *Öztan*; beyaz cironun müstekar Yargıtay kararlarında da ifade edildiği üzere, kural olarak, bir temlik cirosu hükmünde olduğunu ve tahsil cirosunun beyaz ciro şeklinde yapılması halinde bu durumun söz konusu cironun temelinde yatan vekâlet ilişkisiyle esas itibarıyla bağdaşmayacağını savunmuştur¹⁰. *Poroy/Tekinalp*, beyaz cironun, senedin, hamiline yazılı bir senet gibi tedavül edebilmesine imkân verdiğini, vekil etme yoluyla devredilen bir senedin hamiline olarak tedavül etmesinin bir anlamı olmadığı gibi böyle bir durumun

⁹ Örneğin, senedin rehin cirosu ile devredildiği kişi ile başvuru borçlularından biri arasında bulunan kişisel bir ilişki dolayısıyla devredilen kişiye def’i ileri sürülebilir. Bunun neticesinde senedi devreden hamilin hak kaybı söz konusu olabilir.

¹⁰ *Öztan*, s. 576; *Tüzel*, s. 49; *Hacıömeroğlu*, s. 114.

vekâlet ilişkisine de aykırılık yaratacağını ifade etmiştir¹¹. *İmregün* ise; herhangi bir gerekçe sunmaksızın, tahsil cirosunun ne devredilen hamilin adının yazılmaması ne de cironun türüne ilişkin ifadenin (tahsil içindir, vekâleten vs) derç edilmemesi suretiyle beyaz ciro olarak meydana getirilemeyeceğini ifade etmiştir¹². Buna karşılık *Şimşek*¹³, TTK m. 683/f. 2 hükmü uyarınca, lehine ciro yapılan kişinin ciroda gösterilmeksizin yalnızca cirantanın imzasından ibaret olan bir cironun beyaz ciro olduğunu, Kanunda tahsil cirosuna ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 688 inci madde hükmünde temsilcinin adının ciro şerhinde yazılmasını öngören bir hüküm bulunmadığını ve bu sebeple tahsil cirosunun, söz konusu cironun ciro şerhinde tahsil cirosu olduğuna ilişkin ibarelerin bulunması şartıyla vekil – hamil olarak atanan kişinin adı yazılmadan, beyaz bir ciro şeklinde yapılabileceğini ifade etmiştir¹⁴. Aynı yönde *Doğanay*, tahsil cirosunun da beyaz ciro şeklinde gerçekleştirilmesinin mümkün olduğunu ancak bu halde dahi cironun sair unsurlarından (devreden cirantanın adı imzası) başka devredilen kişiyi temsilci olarak tayin eden bir ibareyi barındırmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir¹⁵.

Kanaatimizce, tahsil cirosunun, beyaz ciro şeklinde gerçekleştirilmesi mümkündür¹⁶. İlk olarak *Şimşek*'in de ifade ettiği üzere tahsil cirosuna ilişkin TTK m. 688 hükmünde, devredilen hamilin adının ciro şerhinde bulunmasına ilişkin herhangi bir kanuni zorunluluk bulunmamaktadır. İkinci olarak, TTK m. 688/f. 1 son cümle ve m. 689/f. 1 son cümle hükümleri uyarınca ortaya çıkan sonuç uyarınca, baskın görüş ve Yargıtay kararlarında savunulan, tahsil cirosunun beyaz ciro şeklinde gerçekleştirilemeyeceği hususu izaha muhtaç kalmaktadır. Şöyle ki, TTK m. 688/f. 1 son cümle uyarınca tahsil cirosu hamili senedi

11 **Poroy/ Tekinalp**, s. 198.

12 **İmregün**, s. 77.

13 **Şimşek**, s. 269.

14 **Şimşek**, s. 269, 270; **Şimşek**, s. 94; Aksi yönde bkz. **İsmail Doğanay**, *Ticaret Kanunu Şerhi*, C. 2, İstanbul, 2004, s. 1880.

15 **Doğanay**, s. 1881.

16 **Arslanlı**, s. 120; **Ayan**, s. 1462; **Şimşek, Tahsil Cirosu**, s. 269; **Şimşek**, s. 94; Aksi yönde bkz. **Özcan**, 1997, 576; **Hanife Doğrusöz – Koşut**, “Kambiyo Senetlerinde Beyaz Ciro” *İKÜHFD 16(2)*, Y. 2017, 638, 639.

ancak bir tahsil cirosu ile devredebilir. Yine m. 689/f. 1 son cümle hükmü uyarınca rehin cirosu hamili tarafından yapılan ciro ancak bir tahsil cirosu hükmündedir. Kanun söz konusu hallerde yapılan cironun çeşidi yahut şekli açısından herhangi bir ayırım yapmaksızın yapılan cironun bir tahsil cirosu olacağını düzenlemiştir. Bu doğrultuda bir tahsil yahut rehin cirosu hamilinin yalnızca imzasından oluşan bir ciro dahi tahsil cirosu olarak kabul edilmektedir. Son olarak tahsil cirosu niteliği itibarıyla bir vekâlet ilişkisini bünyesinde barındırır da TBK m. 502 ve devamı hükümlerinde düzenlenen vekâlet sözleşmesinin tüm hüküm ve sonuçlarını bünyesinde barındırmaz¹⁷. Bu sebeple senet bedelinin tahsili konusundaki yetkinin “*hamiline yetki*” şeklinde verilmesinin, vekâlet sözleşmesinin niteliğiyle örtüşmeyeceği yönündeki görüşlere katılmak mümkün değildir. Beyaz ciro şeklinde yapılan temlik cirosundan farklı olarak beyaz tahsil cirosunda, devredilen kişinin ad ve soyadı bulunmaz. Ancak ciro şerhinde TTK m. 688’de öngörülen ibarelerden birinin bulunması gerekir¹⁸. Aksi halde yapılan ciro bir tahsil cirosu değil beyaz temlik cirosu¹⁹ yahut bazı durumlarda da aval hükmünde olacaktır.

I. TAHSİL CİROSUNUN TÂBİ OLDUĞU HUKUKİ REJİM VE HÜKÜMLERİ

Ciranta tarafından gerçekleştirilen bir cironun tahsil cirosu olarak kabul edilebilmesi için ciro şerhinde bulunması gereken ifadelerden ikisi, “*vekâleten*” veya “*sadece vekil etmeyi ifade eden bir kayıt*”tır. Söz konusu kayıtlar ve tahsil cirosunun amacı ve hamile bahsettiği yetkiler göz önünde bulundurulduğunda tahsil cirosunun 6098 sayılı Türk

17 Örneğin TBK m. 513 uyarınca kural olarak, vekil veya müvekkilin, ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflas etmesi ile sözleşme sona ermektedir. Buna karşılık TTK m. 688/f. 3 uyarınca, cirantanın ölümü veya medeni haklarını kullanma ehliyetini kaybetmesi tahsil cirosunu sona erdirmez.

18 Kural bu olmakla birlikte, senedi rehin cirosu ile devralan hamilin yapacağı ciro, cironun tam veya beyaz ciro olup olmadığına bakılmaksızın, tahsil cirosu hükmündedir (TTK m. 689/f. 1). Bkz. **Öztaş**, s. 613.

19 “*Takip konusu çekin bankaya ‘tahsil için’ verildiğine dair bir kayıt bulunmaması halinde, ‘temlik içi’ verildiğinin kabul edileceği...*” Y. 12. HD. 07.09.1999 T. 10200/11817 (**Talih Uyar**, *İcra Hukukunda Kambyo Senetleri (İİK 167-170b)*, 4. bs, Ankara, 2013, 472); Y. 12. HD. 25.03.1999 T. 3945/4055 (**Uyar**, s. 890); Y. 12. HD. 07.07.2009 T. 7103/15126 (**Uyar**, s. 905).

Borçlar Kanunu²⁰ (TBK) m. 502 ve devamında düzenlenen vekâlet sözleşmesinin kıymetli evrak hukukundaki yansıması olduğu sonucuna varılabilir²¹. Bu kapsamda tahsile ilişkin verilen vekâletin kapsamı, hamilin hakları, borçları, ciranta ile arasındaki ilişki (iç ilişki), üçüncü kişiler ile arasındaki ilişki (dış ilişki) hususlarında yapılacak değerlendirmelerde vekâlet sözleşmesi hükümleri dikkate alınacaktır²².

²⁰ RG: 27846, 14/02/2011 T., Tertip: 5, Cilt: 50.

²¹ “*Davalı banka bu senetlere tahsil cirosu ile vazîülyet bulunduğuna göre, ciranta ile arasındaki hukuki ilişki bir vekâlet olup, TTK'nun 600 üncü (TTK m. 688) maddesi uyarınca, poliçeden doğan bütün hakları kullanabilirse de, poliçeyi ancak yine tahsil cirosu şeklinde ciro edebilir ve bunu vekil sıfatı ile yapabilir. Olayda emre muharrer senedin borçlusu -senetteki imzasının sahte bulunması sebebiyle İcra İflas Kanununun 72 nci maddesi hükmüne göre senetten dolayı borçlu olmadığına sübutuna ve haksız olarak kendisine tebliğ edilmiş olan ödememe protestolarının iptaline karar verilmesini- talep ve dava etmiş ve davasını da cirantalar aleyhine ikame etmiş olmasına göre, dava konusu emre muharrer senedi sadece “tahsil cirosu” ile elinde bulunduran ve davadaki durumu “vekil-hamil” ilişkisinden öteye geçmeyen ve senetten doğan hakkı münhasıran senedi kendisine ciro eden bir önceki hamil nam ve hesabına yapan davalı ... bankanın -kendi cirantası yani müvekkil vaziyetindeki davalı A... aleyhine de dava açılmış olması sebebiyle- ayrıca kendisine husumet teveccüh etmeyeceğine dair savunmasının kabulü ve bu itibarla da adı geçen bankaya müvecceh davanın husumet noktasından reddi gerekirken sahtelik iddiasının herkese karşı ileri sürülebileceğinden bahisle eski hükümde direnilmesi doğru değildir.” YHGK. 25.11.1972 T. 1970/T-523 E., 953 K. (İlk derece mahkemesinin kararının Yargıtay Ticaret Dairesince bozulmasına dair Y. TD 27.03.1969 T. 4847 E., 1419 K. sayılı ve YHGK kararı ile neredeyse aynı gerekçelere dayanan karar için bkz. **Erol Ertekin/ İzzet Karataş**, *Uygulamada Ticari Senetler Hukuku*, Ankara, 1992, s. 268). **Doğanay**, s. 1877; “*Tahsil cirosunda, temlik cirosunun aksine olarak, senet kendisine ciro edilen kimse senetteki hakkı sadece ciranta adına kullanır. Senedin mülkiyet hakkı ise cirantada kalır. Senetler kendisine tahsil için verilen banka vekil- hamil durumundadır.*” YHGK 16.04.1969 T. 1966/1334 E., 1969/512 K. (**Tahir Ögütçü/ Mehmet Altın**, *Ticari Senetler (Poliçe-Bono-Çek) ve Takip Yolları*, Ankara, 1979, s. 66).*

²² “... *Tahsil cirosu, senedin asıl hamil adına tahsilini sağlama amacı güden ve bu konuda verilen yetkiyi kapsayan bir cirodur. Tahsil cirosuyla senedi eline geçiren hamil, senet bedelini tahsille görevlendirilmiş vekil durumundadır. Senetten doğan hakları ancak bu amaçla kullanır. Ödememe halinde senedi; tahsil halinde ise senet bedelini asıl hamile vermek, teslim etmek yükümlüdedir. Bu nedenle ciranta ile hamil arasındaki ilişki TTK m. 600/1 (TTK m. 688/1) hükmü uyarınca vekâlet akdi niteliğindedir. Bu nedenle yanlar arasındaki iç ilişkide Borçlar yasasının vekâlete ilişkin 386 (502) ve onu izleyen madde hükümleri uygulanacaktır...*” Y. 11 HD. 26.11.1981 T. 4625 E., 5043 K (Ertekin, Karataş, 1992, 295).

II. TAHSİLE İLİŞKİN VEKÂLETİN KAPSAMI (TAHSİL CİROSU HAMİLİNİN YETKİLERİ)

A. Genel Olarak

TBK hükümlerine tabi vekâlet sözleşmelerinde, vekilin yetkilerine ilişkin genel ilkeleri göz önünde bulundurmak gereklidir. Kural olarak, vekâletin kapsamı sözleşmede açıkça gösterilmediği takdirde görülecek işin niteliğine göre belirlenir (TBK m. 504/f. 1). Ayrıca vekâlet, özellikle vekilin üstlendiği işin görülmesi için gerekli olan hukuki işlemlerin yapılması yetkisini de kapsar (TBK m. 504/f. 2). Bu doğrultta tahsil cirosu hamilinin sahip olduğu yetkilerin kapsamı, tahsil amacına matuf olmak üzere, mülkiyet hakkından doğan tasarruf yetkisine ilişkin olanlar hariç olmak üzere, senetten doğan tüm hakların kullanılmasıdır²³.

B. Hamilin Yetkileri

1. Senedi Devretme Yetkisi

TTK m. 688/f. 1 son cümle hükmü uyarınca tahsil cirosu hamili, senedi ancak bir tahsil cirosu ile devredebilir. Salt madde lafzı dikkate alındığında, hamilin, senedi tahsil cirosundan başka bir ciro çeşidiyle devretmesi halinde söz konusu cironun hükmü konusunda herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Bu kapsamda TTK m. 688/f. 1 hükmü, rehin cirosu hamilinin yaptığı cironun ancak bir tahsil cirosu hükmünde olacağına ilişkin, TTK m. 689/f. 1 son cümle hükmüyle birlikte değerlendirildiğinde, tahsil cirosu hamilinin senedi başka bir ciro çeşidiyle devretmesi durumunda yaptığı bu cironun ancak yine bir tahsil cirosu hükmünde olacağı sonucuna varılabilir²⁴. Öyle ki, tahsil cirosu

23 “...Tahsil cirosunda ciranta, mülkiyetini devretmediği için emre yazılı senedin maliki ve asıl hamilidir. Bu sebeple senet elinde ise, tahsil cirosuna rağmen senetten doğan hakları kullanabilir....” YHGK 25.10.1972 T. 1970/1-523 E., 953 K. (Ertekin/ Karataş, 1992, 659) (Not: Aynı kararın esas numarası Ögütçü/Altın, s. 65’te 523 olarak verilmiştir.).

24 Tahsil cirosu hamilinin senedi bir temlik cirosuyla devretmesi ve bu ciroyu başka temlik cirolarının takip etmesi halinde kambiyo hukukuna hâkim olan imzaların istiklali ilkesinden hareketle, son hamilin tahsil cirosundan sonra gelen cirantalara müracaat hakkının tanınmasının yerinde olacağı konusunda bkz. Şimşek, Tahsil Cirosu, s. 275; Kanaatimizce yazarın söz konusu görüşüne katılmak olanaklı

hamilinin senedi yalnızca imza atmak suretiyle beyaz bir ciro yolu ile devretmesi halinde dahi söz konusu ciro bir tahsil cirosu hükmünde olacaktır²⁵.

Hamilin senedi “*takibe konulmak üzere*”, “*dava edilmek üzere*” gibi kayıtlarla avukatına devretmesi halinde de yapılan bu ciro bir tahsil cirosu hükmünde olacaktır²⁶. Bu durumda tahsil cirosu hamili avukat, öncesinde tahsil için gerekli işlemlerin yapılıp yapılmamasına göre, ya senedi ödeme için ibraz edecek ve bu şekilde tahsilini sağlayacak ya da daha öncesinde yapılan protesto ve benzeri işlemlere dayanarak senet dolayısıyla müvekkili (cirantası) ad ve hesabına başvuru hakkı kapsamında gerekli takip işlemlerini gerçekleştirecektir. Tahsil cirosu hamili avukatın AvK m. 171/f. 2²⁷ kapsamında tevkil yetkisi bulunması

değildir. TTK m. 688/f. 1 son cümle hükmünde ifade edildiği üzere tahsil cirosu hamili senedi ancak yine bir tahsil cirosu ile devredebilir. Dolayısıyla tahsil cirosu hamilinin gerçekleştireceği cironun çeşit ve şekli her ne olursa olsun yine bir tahsil cirosu hükmünde olacaktır. Hal böyle iken aynı cironun aynı kişilere karşı hem tahsil cirosunun hükümlerini ifade etmesi hem de ayrı bir borç taahhüdü niteliğinde kabul edilmesi hukuken mümkün olmayacaktır.

²⁵ Öztan, s. 613.

²⁶ *Takip dayanağı bonoda keşideci S. Gün, lehtar B. Kara olup, bono arkasında ‘icra takibi için avukata cirolanmış’ ibaresi, ciro imzası ve takip alacaklısı (olarak) B. Durmaz’ın isminin yazılı olduğu görülmektedir. Bu hale göre, TTK’nın 600’üncü (TTK m. 688) maddesi uyarınca bononun lehtarın tahsil cirosu ile takip alacaklısının intikal ettiği görülmektedir. Borçlu, örnek 10 ödeme emrinin tebliğinden itibaren süresi içinde icra mahkemesine yaptığı başvuruda, senedin 26.01.2008 tarihli Makine Satış Protokolü uyarınca lehtar B. Kara’ya verildiğini, makinelerin arızalı çıkması nedeniyle bononun takibe konmayacağını ileri sürerek, takibin iptalini talep etmiştir. 26.01.2008 tarihli protokolün incelenmesinde, satıcı B. Kara’ya satış bedeli olarak alıcı S. Gün (‘ün) 30.000 YTL vermesinin kararlaştırıldığı, bu bedelin 15.000 peşin bakiye 15.000 için ise 30.08.2008’ ödemek şartı ile senet verildiği ve takibe konu senet miktar ve vade tarihlerinin takip konusu bono ile örtüştüğü, bu protokolün lehtar B. Kara ile keşideci S. Gün tarafından imzalandığı görülmektedir. TTK’nın 600’üncü (TTK m. 688) maddesinde belirtildiği üzere, alacaklı B. Durmaz vekili hamil durumundadır. Bu nedenle keşideci, lehtara karşı ileri süreceği defileri TTK’nın 600/2’nci (TTK m. 688/f. 2) maddesi gereğince alacaklıya gösterilerek bu konuda beyanın alınması ve sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, şikâyetin reddi yönünde hüküm tesisi doğru görülmemiş ve borçlu S. Gün’ün temyiz itirazlarının kabulüyle, yerel icra mahkemesi kararının bozulması gerekmektedir.” Y. 12. HD. 24.11.2009 T., 15383 E., 23512 K. (Gönen Eriş, Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, C. 3, Ankara, 2010, s. 3737, 3738).*

²⁷ RG: 13168, 119/03/1969 T., Tertip: 5, Cilt: 8.

halinde *kanaatimizce*, söz konusu senedin devri için hamil avukat tarafından tahsil cirosu yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Söz konusu senedi hamil avukat tarafından düzenlenen “*yetki belgesine*” dayanarak elinde bulunduran yetkili avukat senedin şekli anlamda hamili olarak gözükmese de yetki belgesi dolayısıyla maddi anlamda hamil olacaktır²⁸ (karş. TTK m. 655/f. 1). Bu şekilde senedi iktisap eden yetkili avukat senedi tahsil cirosuyla devretme yetkisine de sahip olacaktır.

Senet mülkiyetinin hamile geçmediği gizli tahsil cirosuna dayanarak gerçekleştirilen temlik cirosuyla senedi devralan hamil, cirosunun temlik ve teşhis işlevlerini haiz olmaması nedeniyle, senedi bir temlik veya rehin cirosuyla devredemez²⁹. Ancak buna rağmen hamilin senedi temlik veya rehin cirosuyla devretmesi halinde TTK m. 686/f. 2 hükmü uyarınca iyiniyetli devralanın hakkı korunur. Yetkisi olmadığı halde böyle bir işlem gerçekleştiren gizli tahsil cirosu hamili 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu³⁰ (TCK) m. 155 anlamında “*güveni kötüye kullanma*” suçunun faili olur. Buna karşılık, mülkiyetin hamile devredildiği tam inanlı gizli tahsil cirosu hamili, senedi temlik veya rehin cirosu ile devredebilir ve devralan TTK m. 686/f. 2 uyarınca senedin mülkiyetini kazanır³¹. Söz konusu bu devir nedeniyle hamilin TCK m. 155 anlamında herhangi bir sorumluluğu söz konusu olmaz.

Senet üzerinde birden fazla kişinin hak sahibi olması mümkün olduğu gibi; senedin, birden fazla hamile tahsil için devredilmesi de mümkündür. Bu durumda ciranta, hamilleri ya alternatifli olarak ya da müştereken yetkilendirilebilir. Hamillerin alternatifli olarak yetkilendirilmeleri halinde (örneğin A’ya veya B’ye “*bedeli tahsil*”

28 Bu durumda tahsil cirosu hamili avukat ve bu avukat senedin devredildiği yetkili avukatın sorumluluğu özellik arz eder. AvK m. 171/f. 3 uyarınca, vekâlet yetkisinin tevkil suretiyle yetkili avukata devredilmesi halinde, yetkiyi devreden avukatın sorumluluğu devam eder. Ayrıca devreden avukat, işi birlikte takip ettiği veya tamamen devrettiği avukatların kusurları ve verdikleri zararlar dolayısıyla müvekkiline karşı diğer avukatlarla birlikte müşterek ve müteselsilen sorumludur. Ancak söz konusu bu sorumluluk, devreden avukatın AvK m. 12 madde uyarınca başka bir yerde çalışmak zorunda olması sebebiyle işi devretmesi halinde uygulanmaz.

29 Poroy, Tekinalp, s. 211.

30 RG: 25611, 12/10/2004 T., Tertip: 5, Cilt: 43.

31 Poroy/Tekinalp, s. 211, 212.

içindir” imza C) senet, hamillerden biri veya her ikisi tarafından bir tahsil cirosu ile devredilebileceği gibi, senet bedeli de aynı şekilde tahsil edilebilir. Hamillerin müştereken tahsile yetkilendirilmeleri halinde (örneğin A’ya ve B’ye “*bedeli tahsil içindir*” imza C) hem senedin devri hem de senet bedelinin tahsili ancak her iki hamilin katılımı ile gerçekleştirilebilir. Zira bu durumda söz konusu işlemleri gerçekleştirmek konusunda yetkili olan hamil(ler), senedin müştereken devredildiği hamillerdir. Ancak müşterek hamillerden her biri, senedin tahsili yahut ciro yolu ile devredilmesi haricindeki, hakkı koruyucu (protesto, ihbar, ihtar gibi) işlemleri gerçekleştirebilir³².

2. İbraz İmzası Atma Yetkisi

5941 sayılı ÇekK³³ m. 3/f. 4 uyarınca, karşılıksızdır işlemi, hamilin imzalamaktan kaçınması halinde yapılmaz. Benzer şekilde ÇekK m. 3/f. 5 hükmü uyarınca, karşılıksız kalan çek hakkında karşılıksızdır işlemi yapılır ve imzası alınarak hamiline teslim edilir. Bu noktada söz konusu imzanın hukuki niteliği nedir? Senedi tahsil cirosu ile devralan hamilin söz konusu imzayı atma yetkisi var mıdır? *Kırca*’ya göre³⁴, kambiyo

³² Senede birden fazla kişinin tahsil cirosu ile hamil olması halinde bu kişilerin sahip olduğu yetkilerin tayini, *kanaatimizce* ticari temsilcinin (TBK m. 547 vd.) birlikte temsil kaydı ile sınırlandırılmasına kıyasla çözüme kavuşturulabilir. Bilindiği üzere ticari temsilci, ticari işletme sahibinin, ticari işletmeyi işletme ve yönetmeye yönelik işlemlerde, bir ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça veya örtülü bir şekilde yetki verdiği kişidir (TBK m. 547/f. 1). TBK m. 549/f. 2 hükmü uyarınca, ticari temsilcilerin yetkileri, birlikte imza atmaları koşuluyla (*birlikte temsil*) sınırlandırılabilir. Böyle bir durumda yetkileri sınırlandırılmış olan ticari temsilciler, işletmenin faaliyetini ilgilendiren “*aktif işlemler*”in yapılması hususunda birlikte hareket etmek mecburiyetindedir. (İsmail Kırca, *Ticari Mümessillik*, Ankara, 1996, s. 134; Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, 24.basıdan tıpkı bastı., Ankara, 2018, s. 192. Tamer Bozkurt, *Ticari İşletme Hukuku*, 2. bs, Ankara, 2018, s. 408). Mustafa İsmail Kaya/ Burçak Tath, *Ticaret Hukuku –I (Ticari İşletme ve Ortaklıklar Hukuku)*, Ankara, 2018, s. 117. Birlikte temsil kaydı ile sınırlandırılan ticari temsilcilerin “*gecikmesinde sakınca bulunan hallerde*”, işletme sahibini tek başına temsil etmeye yetkili olması gerekir. (Kırca, 1996, s. 146). Ancak pasif temsil yetkisine giren, bir ihtarı kabul etmek veya *ihbar çekmek* gibi konularda her iki temsilci de ayrı ayrı temsile yetkilidir. (Oruç Hami Şener, *Ticari Temsilci ve Ticari ve Temsil Yetkisi*, Ankara, 2015, s. 273, 274; Bozkurt, s. 408)

³³ RG: 27438, 120/12/2009 T., Tertip: 5, Cilt: 49.

³⁴ İsmail Kırca, “Çek Hukukuna İlişkin Muhtelif Sorunlar”. *Bankacılar Dergisi Y. 2009 S. 71 s. 97, 98.*

senedi üzerinde bulunan tüm imzaların bir şekilde kambiyo hukukuyla ilişkilendirilmesi düşüncesinden hareketle, uygulamada söz konusu imza, yanlış bir şekilde, “hamilin cirosu” olarak ifade edilmiştir. Ancak, madde metninde de açıkça ifade edildiği üzere söz konusu durumda hamil tarafından gerçekleştirilen imza bir ciro değil “ibraz imzası”dır³⁵. Yapılan açıklamalar kapsamında ÇekK m. 3/f. 4 ve m. 3/f. 5 uyarınca karşılıksızdır işlemi yapılabilmesinin bir şartı olan hamilin imzasının, tahsil cirosu hamili tarafından atılabilmesi mümkündür. Zira söz konusu imzayı atma yetkisi senedi elinde bulunduran kişinin “hamil” sıfatından kaynaklandığı gibi, senet söz konusu imza ile birlikte herhangi bir kişiye temlik edilmemektedir. Kaldı ki, bir an için tahsil cirosu hamilinin bu imzayı atmaya yetkili olmadığını savunmak, dolaylı olarak, hamilin karşılıksızdır işlemi yapmaya yetkili olmadığını da savunmak anlamına gelecektir. Çünkü ÇekK anlamında karşılıksızdır işleminin yapılabilmesinin ön koşulu hamil tarafından bu imzanın atılmasıdır.

3. Kabule Arz Etme ve Protesto Düzenleme Yetkisi

Tahsil cirosuyla devredilen senedin bir poliçe olması halinde, TTK m. 692/f. 2 ve m. 692/f. 3 uyarınca kabule arzının yasaklanmamış olduğu hallerde poliçe, vadeye kadar tahsil cirosu hamili tarafından kabule arz olunabilir³⁶ (TTK m. 691/f. 1). Yine bu doğrultuda hamil, TTK m. 713/f. 2 anlamında muhatabın kısmen veya tamamen kabulden kaçınması

³⁵ *Kambiyo senetleriyle ilgili hak sahipliğini ispat külfeti hakkındaki TTK.'nın 598 ve 702. maddelerinde senedi elinde bulunduranın kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirodan anlaşıldığı takdirde selahiyetli hamil sayılacağı belirtilmiştir. Takip konusu çekin 15.02.2008 tarihinde ibraz eden (ş)ahsın, ibraz için attığı imza dışında takip alacaklısı Ziraat Bankası'na hakkı devrettiğini gösterir bir ciro yoktur. HGK'nın 24.04.1996 tarih, 1996/12-136 E, 1996/288 K. sayılı kararında da açıklandığı gibi hamile yazılı bir çekin bankaya ibrazından sonra ciro edilmeksizin başkasına elden devri olanaksızdır, ibrazdan sonra alacaklının çekte hak sahibi olabilmesi için TTK.'nın 705. maddesi uyarınca adına alacağın temlik sonucunu doğuran bir cironun bulunması gerekir. Bu durumda temlik yolu ile çeki iktisap eden alacaklının TTK.'nın 599/ son maddesine göre kambiyo yolu ile takip yapmasına engel yoktur. Somut olayda, takip alacaklısına, alacağın temlik edildiği çek metninden anlaşılamadığından alacaklı yetkili hamil değildir. Bu durumda takibin iptali gerekirken yazılı şekilde itirazın reddi isabetsizdir. [Y. 12. HD. 06.11.2008 T. 2008/15889 E., 2008/19426 K. (Kazancı İBB E.T. 16.03.2019)].*

³⁶ Öztan, s. 612.

halinde TTK m. 714/f. 2 uyarınca kabul etmeme protestosu düzenlemeye de yetkilidir.

4. Araya Giren Kişiyi İbrahim Yetkisi

Araya girme suretiyle kabul (TTK m. 735) veya ödemenin (TTK m. 738) söz konusu olduğu hallerde tahsil cirosu hamili senedi kabul veya ödeme için ibraz etme yetkisine sahiptir. Buna göre, yerleşim yerleri ödeme yerinde bulunan kişiler gerektiğinde ödeme yapmak üzere gösterilmişlerse, tahsil cirosu hamili en geç, ödememe protestosunun çekilmesi için belirlenen sürenin sona erdiği günün ertesi günü, senedi bütün bu kişilere ibraz etmeye ve gerekirse ödememe protestosu düzenlemeye yetkilidir (karş. TTK m. 739/f. 1).

5. Ödeme İçin İbrahim Yetkisi³⁷

Tahsil cirosu ile devredilen senedin belirli bir günde veya düzenlenme gününden ya da görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek bir poliçe olması halinde hamil, senedi ödeme gününde veya onu izleyen iki iş günü içinde ödenmek üzere ibraz etme; ibraza rağmen ödemenin gerçekleşmemesi halinde ise TTK m. 714/f. 1-3 uyarınca ödememe protestosu düzenletirmeye yetkilidir (TTK m. 708).

Tahsil cirosu hamili, tahsil ettiği senet bedelini yalnızca cirantasına yahut cirantası tarafından görevlendirilen bir kişiyi teslim edebilir. Bunun haricinde bir kişiyi yapılacak teslim hamilin sorumluluğunun doğmasına sebep olabilecektir.³⁸

³⁷ Öztan, s. 612.

³⁸ “Davacı F. Gazetecilik AŞ. Vekili, müvekkiline dava dışı U. Motorlu Araçlar Ltd. Şti. tarafından ciro edilen senetlerin tahsil cirosu ile davalı bankaya verildiğini, davalı bankanın dava dışı B. Vergi Dairesinin haciz yazısı üzerine senet bedellerini vergi dairesine ödemediğini, oysa istemin hukuka aykırı olması nedeniyle vergi dairesine red cevabı verilmesi gerektiğini, bankanın hatalı olduğunu ileri sürerek, bonoların toplam bedeli 8.000 TL tahsili istemiş ve davanın kabulüne ilişkin karar, davalı banka vekilinin temyiz(i) üzerine bozulmuştur. Taraf vekilleri karar düzeltme isteminde bulunmuştur. Dava, davacı tarafından davalı bankaya tahsil amacıyla verilen bonoların dava dışı B. Vergi Dairesi Müdürlüğüne verilmesi suretiyle oluşan zararın tahsili istemine ilişkindir. Davacı ciro yolu ile hamili olduğu senetleri tahsil edilmesi amacıyla davalı bankaya vermiş, senetleri ciro eden dava dışı şirketin vergi dairesine olan borçları nedeniyle davalı bankaya gönderilen haciz yazısı üzerine davacı bankaca tahsil edilen senet bedelleri dava dışı Vergi Dairesine gönderildiği

6. Ödeme Talebini Reddetme Yetkisi

Kural olarak, tahsil cirosu hamilinin tam veya kısmi karşılığı reddetme hak ve yetkisi bulunmamaktadır (bkz. TTK m. 709/f. 2). Ancak senedin vadesinin gelmesinden önceki bir tarihte ödemenin kabul edilmesi zorunlu değildir. Diğer bir ifadeyle tahsil cirosu hamili senedin henüz vadesi gelmeden önceki bir tarihte, senet bedelini almaya zorlanamaz (TTK m. 710/f. 1). Bu kapsamda, tahsil cirosu hamili, vadeden önce yapılan ödeme teklifini reddedebilir. Eğer senet bedeli vade tarihinde ödenmezse başvuru hakkı kullanılabilir³⁹.

7. Sulh, İbra ve Feragat Yetkisi

Tahsil cirosu hamilinin senedin tahsili amacı dışında kalan işlemleri yapması konusunda yetkili olup olmadığı konusunda doktrinde çeşitli görüşler ortaya konulmuştur. *Karayalçın*, tahsil cirosu hamilinin, senetten doğan bütün hakları kullanabilmesi konusundaki yetkisini geniş yorumlayarak, senedin tahsiline ilişkin işlemleri yapma yetkisine ek olarak sulh ve feragat işlemlerini de yapmaya yetkili olduğunu savunmuştur⁴⁰. Aynı görüş doğrultusunda *Şimşek*, Yargıtay Ticaret Dairesinin 29.03.1971 tarihli ve 1075/2452 sayılı bir kararını⁴¹ da dayanak göstererek, TTK m. 688/f. 1 hükmünde ifade edilen, tahsil cirosu hamilinin senetten doğan tüm hakları kullanabilmesi yetkisinin

gibi, tahsili mümkün olmayan senetlerde Vergi Dairesine teslim edilmiştir. Tahsil edilen senetler yönünden davalı bankanın işleminin usulsüz olduğuna ilişkin mahkeme kararı yerinde ise de, tahsil edilemeyen senetler yönünden ayırım yapılmaması doğru değildir. Davacı tarafından tahsil için davalı Bankaya teslim edilen, ancak tahsil edilemediği gibi, bankaca Vergi Dairesine teslim edilen senetler yönünden, anılan senetlerin keşidecilerinin ve/veya cirantası konumunda bulunan U. Motorlu Araçlar Ltd. Şti.'nin tahsil için senetlerin bankaya ibraz edildiği tarihte senetleri ödeme kabiliyetinin bulunup bulunmadığı araştırılarak, eğer ödeme kabiliyeti mevcut ise davalı bankanın anılan senetler yönünden de sorumluluğuna hükmedilmesi, aksi takdirde davanın reddine karar verilmesi gerekmekte, davacı vekilinin karar düzeltme isteminin kabulü ile Dairemizin 04.12.2006 gün ve 12074/12654 sayılı bozma ilâminin kaldırılarak kararın değişik gerekçe ile bozulmasına ve davalı bankanın karar düzeltme itirazının reddine karar vermek gerekmiştir.” Y. 11. HD. 29.05.2007 T. 3992 E., 8206 K. (Eriş, s. 3737).

³⁹ Poroy/ Tekinalp, s. 229.

⁴⁰ Karayalçın, 1959, 89.

⁴¹ YTD., 29.03.1971 T., 1075 E., 2452 K. (Şimşek, Tahsil Cirosu, s. 276).

içinde sulh ve ibra yetkisinin de bulunduğunu ve bu sebeple tahsil cirosu hamilinin anılan işlemleri gerçekleştirebilmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir⁴². Buna karşılık *Arslanlı*, tahsil cirosu hamilinin sahip olduğu yetkilerinin, senetten doğan hakların kullanılması ile sınırlı olduğunu ve bu sebeple hamilin söz konusu haklar üzerinde tasarruf etmesi sonucunu doğuran sulh, ibra ve feragat gibi işlemleri yapmaya yetkili olmadığını savunmuştur⁴³. Aynı doğrultuda *Poroy/Tekinalp*, tahsil cirosuyla elde edilmek istenen amacın, senet bedelinin tahsili konusunda temsil yetkisi verilmesi olduğunu ve bu doğrultuda hamilin, senet üzerinde tasarruf sonucu doğuran bu işlemleri yapmasının mümkün olmadığını savunmuştur⁴⁴.

Kanaatimizce, tahsil cirosunun amacı ve bu kapsamda içerdiği yetki göz önünde bulundurulduğunda, sulh, ibra ve feragat işlemlerinin yapılması konusundaki yetkinin varlığına ilişkin tereddüte, olumsuz yanıt veren yazarların görüşünü üstün tutmak daha yerinde olacaktır.

Tahsil cirosu hamilinin feragat ve ibra yetkisi kapsamında değerlendirilmesi gereken bir diğer husus da, ÇekK m. 3/f. 3 kapsamında bankanın kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktar ve çek hesabında bulunan kısmı karşılığın tahsil cirosu hamili tarafından reddedilmesinin mümkün olup olmadığıdır. Tahsil cirosu hamilinin söz konusu kısmi karşılığı reddetme yetkisine sahip olup olmadığı konusunda görüş ortaya konulabilmesi için ret işleminin hukuki niteliğinin tespit edilmesi gereklidir. Ödeme için bankaya ibraz edilen bir çek için çek hesabında yeterli karşılığın bulunmaması halinde ÇekK m. 3/f. 2 uyarınca karşılıksızdır işlemi yapılır. Buna göre karşılıksızdır işlemi, bankanın hamile kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarın dışında, çek bedelinin karşılanamayan kısmıyla sınırlı olarak yapılır (ÇekK m. 3/f. 2). Aynı usul çek hesabında hiç karşılığın bulunmaması halinde de geçerlidir. Bu durumda banka, çek bedelinin 2030 TL'nin⁴⁵ altında

42 **Şimşek, Tahsil Cirosu**, s. 276; Aksi yönde bkz. **Öztaş**, s. 613.

43 **Arslanlı**, s. 121; Aynı yönde bkz. **Doğanay**, s. 1882.

44 **Poroy/ Tekinalp**, s. 2018, 212.

45 RG. 30653, 12.01.2019 T. Çek Defterlerinin Baskı Şekline ve Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktarın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ (Sayı: 2010/2)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2019/1) m. 1.

olması halinde çek bedelini; çek bedelinin 2030 TL'nin üzerinde olması halindeyse, 2030 TL'yi ödemekle yükümlüdür (ÇekK. m. 3/f. 3-a/1, 2). Bu halde hamilin talebi üzerine m. 3/f. 4 hükmü uyarınca karşılıksızdır işlemi yapılır⁴⁶. Kısmi ödemenin hamil tarafından kabul edilmemesi halinde karşılıksızdır işlemi, muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktarın dışında, çek bedelinin karşılanamayan kısmıyla sınırlı olacak şekilde yapılır (ÇekK m. 3/f. 5). Netice itibariyle Kanun uyarınca kısmi karşılık kabul edilsin veya edilmesin karşılıksızdır işlemi aynı miktar üzerinden yapılmaktadır.

Bu kapsamda reddedilen kısmi karşılık için talep hakkının ne olacağı hususunun açıklığa kavuşturulması gereklidir. Bu konuda öğretide sonuç açısından görüş birliği bulunmasına karşılık, sonuca ilişkin gerekçeler farklılık göstermektedir. Öğretide *Kendigelen*⁴⁷, hamilin gerek çek hesabındaki kısmi karşılığı gerekse muhatap bankanın ÇekK m. 3/f. 3 uyarınca ödemekle yükümlü olduğu asgari miktarı reddetmesi halinde bu miktar için alacaklı temerrüdünün meydana geleceğini, bu doğrultuda reddedilen kısım nispetinde -düzenleyen hariç- çek borçlularına karşı sahip olunan başvuru hakkının ortadan kalkacağını ifade etmektedir.

*Poroy/Tekinalp*⁴⁸, tıpkı poliçede olduğu gibi çekte de hamilin kısmi ödemeyi reddedemeyeceğini, bunun sonucu olarak, kısmi ödemeyi reddeden hamilin reddettiği tutar nispetinde başvuru hakkının ortadan kalkacağını, kısmi ödemenin hamil tarafından reddedilemeyeceği yönündeki kuralın, kısmi ödeme tutarının hamile zorla verileceği yahut

46 ÇekK m. 3/4 : “(4) Hamilin talepte bulunması hâlinde, karşılıksızdır işlemi; çekin arka yüzüne tahsil için bankaya ibraz edildiği tarih, hesap durumu, bankanın yükümlülüğü çerçevesinde ödediği miktar ve ibraz eden gerçek kişinin adı ve soyadı yazılmak, bu kişinin tüzel kişi adına bedeli tahsil etmesi hâlinde bu husus belirtilmek ve bu kişi ile birlikte banka yetkilisi tarafından imzalanmak suretiyle yapılır. Banka tarafından ödenen miktar düşüldükten sonra karşılıksız kalan tutar açıkça belirtilir. Hamilin imzalamaktan kaçınması hâlinde, karşılıksızdır işlemi yapılmaz.”

Söz konusu karşılığın ödenmesi, hamil tarafından herhangi bir talepte bulunulmasına gerek olmaksızın, banka tarafından teklif edilmelidir (Şafak Narbay, “5941 Sayılı Çek Kanununun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Bunların Değerlendirilmesi” *Terazi Hukuk Dergisi* Y. 2010 S. 43, s. 85).

47 **Kendigelen Ülgen/ Helvacı/ Kaya**, s. 272. **Abuzer Kendigelen**, *Çek Hukuku*, 4. bs, İstanbul, 2007, s. 244 (**Kendigelen, Çek**).

48 **Poroy/ Tekinalp**, s. 342, 343.

kabul etmeme halinin gerçekleşmesi halinde bir tevdi yerine yatırılması şeklinde yorumlanamayacağını ifade etmiştir.

Poroy/Tekinalp'in söz konusu görüşünü eleştiren *Pulaşlı*⁴⁹, hamil tarafından kısmi ödemenin reddedilmesi halinde reddedilen miktar için başvuru hakkının cirantalar ve aval verenlere karşı kaybedilip kaybedilmediği hususunda sorun ortaya çıktığını; bu hususa ilişkin olarak TTK m. 818/f. 1-h bendinde poliçeye ilişkin TTK m. 709 hükmüne atıfta bulunulduğunu ve m. 709/f. 2 uyarınca hamilin kısmi ödemeyi reddedemeyeceğinin hüküm altına alındığını, buna karşılık ÇekK m. 3/f. 5 hükmünde “kısmi ödemenin hamil tarafından kabul edilmemesi halinde” denilmek suretiyle çek hukuku açısından hamile kısmi ödemeyi reddetme hakkının tanındığını, ancak bu durumun hukuki sonucuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmadığını, ÇekK'nın özel Kanun olması dolayısıyla, ÇekK m. 3/f. 5'e rağmen TTK'nın kısmi ödemeye ilişkin hükümlerinin bu konuda uygulanmasının mümkün olmadığını, ayrıca, bir yandan yasal olarak hamile kısmi karşılığı kabul etmeme hakkının tanınmasını diğer yandan bu hakkın kullanılması halinde söz konusu tutar nispetinde başvuru hakkından mahrum kalınacağı yorum yoluyla ortaya konulmasının hukuken mümkün olmadığını, böyle bir sonucun ancak yasada açıkça ifade edilmesi gerektiği ve bu yönde bir hükmün ÇekK'ya eklenmesi gerektiği görüşünü ortaya koymuştur.

*Arkan*⁵⁰, ÇekK uyarınca, hamilin, çek hesabında bulunan kısmi karşılığı veya bankanın kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarı almayı reddetme hakkının bulunduğunu, kısmi ödemenin reddedilmesi halinde reddedilen miktar nispetinde başvuru hakkının kaybedileceği görüşünü ileri sürmüştür.

Sonuç olarak, öğretide farklı sebeplere dayandırılrsa da kısmi karşılığın reddedilmesi halinde söz konusu miktar açısından başvuru hakkının -düzenleyen hariç- başvuru borçlularına karşı kaybedileceği yönünde görüş birliği bulunmaktadır. Bizimde katıldığımız baskın görüş uyarınca yapılan işlemin sonucu dikkate alındığında; tahsil cirosu hamili

49 *Pulaşlı*, s. 400, 401.

50 *Sabih Arkan*, “Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunla Yapılan Değişiklikler”, *BATİDER Y.*, 2003, C. 22, S. 1, s. 11.

tarafından bu tarz bir işlemin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği meselesinin incelenmesi gerekir. Bu kapsamda öncelikle kısmi karşılığı reddetme işleminin hukuki niteliğinin ortaya konulması gereklidir.

Söz konusu işlemin hukuki niteliği konusunda *Kırca*⁵¹, bu işlemin, alacak hakkından feragat ve bu doğrultuda ibraya çok benzeyen hatta bu kurumlara komşu olan, alacağı talep/dava etmeme taahhüdü (*pactum de non potendo*) niteliğinde bir işlem olduğu görüşünü ortaya koymuştur. Bu kapsamda, alacaklı, borç ilişkisi veya edim yükümüne dokunmaksızın alacağı talep etme hakkından feragat etmektedir. Buna göre, söz konusu işleme ilişkin tespit beyanı, ancak bu taahhütte bulunan hamil açısından geçerli olacaktır. Diğer bir ifadeyle senet, bu yönde feragatte bulunan hamilin elinde bulunduğu sürece hamil, kabul edilmeyen miktar açısından başvuru hakkını kullanamayacaktır.

Kısmi karşılığın reddedilmesi işleminin hukuki niteliği konusunda yapılan bu açıklama doğrultusunda tahsil cirosu hamilinin söz konusu işlemi yapmaya yetkili olup olmadığı hususunda olumlu ve olumsuz olarak iki görüş ortaya konulabilir. Olumlu görüş uyarınca, kısmi karşılığın reddedilmesi işlemi hakkındaki ÇekK m. 3/f. 5 hükmünde anılan işlemi yapmaya yetkili olan kişi için, herhangi bir ayırım yapmaksızın, “hamil” ifadesi kullanılmaktadır ve kanunun bu açık ifadesi karşısında senedin hamili olan tahsil cirosu hamilinin de söz konusu işlemi yapmaya yetkili olduğu ifade edilebilir. Olumsuz görüş uyarınca, tahsil cirosu hamilinin sulh, ibra ve feragat işlemlerini yapma yetkisi bulunmamaktadır. Söz konusu işlem, her ne kadar hukuki niteliği itibarıyla bir feragat yahut ibra olarak adlandırılmasa da meydana getirdiği sonuç açısından anılan işlemlerden herhangi bir fark yaratmamaktadır. Zira tahsil cirosu hamili tarafından kısmi karşılığın reddedilmesi halinde ciranta reddedilen miktar nispetinde -düzenleyen hariç olmak üzere- diğer başvuru borçlularına karşı başvuru hakkını yitirecektir.

Kanaatimizce, ÇekK m. 3/f. 5 hükmünde ifade edilen “hamil” ibaresi karşısında tahsil cirosu hamilinin söz konusu işlemi yapma yetkisinin olmadığını söylemek mümkün değildir. Zira anılan yetki herhangi bir kısıtlama olmaksızın “hamil” sıfatına bağlanmıştır. Ancak söz konusu

⁵¹ *Kırca*, s. 99, 100.

işlemin gerçekleştirilmesi neticesinde ortaya çıkacak sonucun büyük oranda cirantanın mülkiyet hakkına etki ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Tahsil cirosu hamili tarafından kısmi karşılığın reddedilmesi halinde ciranta, reddedilen miktar nispetinde, başvuru hakkını -düzenleyen hariç- senet dolayısıyla borçlu olan kişilere karşı kaybetmektedir. Dolayısıyla tahsil cirosu hamili böyle bir sonucu doğuran işlemi yapmadan önce TBK m. 505 hükmü kapsamında cirantasının bu konudaki iznine başvurmalı, şayet böyle bir imkânı bulunmuyorsa, cirantasının açıkça izin vereceğini düşündüğü şekilde hareket etmelidir. Bu doğrultuda tahsil cirosu yapılmasındaki amacın senedin tahsili olduğu göz önünde bulundurulmalı ve söz konusu işlem - her ne kadar kanun tarafından açıkça yetkili olunan bir işlem olsa da- cirantanın açık izni olmaksızın gerçekleştirilmemelidir. Aksi yönde hareket edilmesi tahsil cirosu hamilinin, cirantasının menfaatlerini göz önünde bulundurmadığı sonucunu doğurur ki; böyle bir durumda hamilin sorumluluğu gündeme gelir (karş. TBK m. 505/f. 2). Bunun nedeni, hamilin söz konusu işlemi gerçekleştirmeye yetkili olması sebebiyle, işlemin tüm hüküm ve sonuçlarıyla hukuk alanında varlık kazanacak olmasıdır.

8. Araya Girme Talebini Reddetme Yetkisi

TTK m. 735/f. 3⁵² hükmü uyarınca, policede önceden gösterilmemiş bir kişi tarafından araya girerek kabul işlemi gerçekleştirilmek istenmesi halinde tahsil cirosu hamilinin bu talebi reddetme yetkisi vardır⁵³. Ancak bu talebin kabul edilmesi halinde araya girme suretiyle kimin lehine kabulde bulunulmuşsa, hamil bu kişi ve ondan sonra gelen borçlulara

52 6102 sayılı TTK m. 735/f. 3 “Diğer araya girme hâllerinde hamil, araya girme suretiyle kabulü reddedebilir; ancak, buna izin verirse, araya girme suretiyle kimin lehine kabulde bulunulmuşsa ona ve ondan sonra gelen borçlulara karşı vadenin gelmesinden önce başvurma haklarını kullanamaz.”

6762 sayılı TTK m. 647/f. 3 “Diğer araya girme hâllerinde hamiş, araya girme suretiyle kabulü reddedebilir; şu kadar ki, buna muvafakat ederse, araya girme suretiyle kimin lehine kabulde bulunulmuşsa ona ve birde ondan sonra gelen borçlulara karşı vadenin hululünden önce müracaat haklarını kullanamaz.”; TTK m. 735/f. 3 hükmünü karşılayan m. 647/f. 3 hükmü dikkate alınır, madde metninde yer alan “bulunulmuşsa” ibaresinin “bulunulmuşsa” şeklinde anlaşılması gerekir. (bkz. Arslan Kaya, *Notlu Türk Ticaret Kanunu*, 4. bs, İstanbul, 2014, s. 261.)

53 Karş. Poroy/ Tekinalp, s. 258.

karşı vadeden önce başvurma hakkını kaybeder (TTK m. 735/3). *Kanaatimizce*, tahsil cirosu hamili bu yetkisini cirantasından alacağı talimat doğrultusunda kullanılmalıdır. Zira aksi halde meydana gelebilecek zarar dolayısıyla sorumluluğunun doğması söz konusu olabilecektir. Buna karşılık, araya girerek kabul edecek kişinin senet metninde önceden gösterilmiş olması halinde tahsil cirosu hamili bu talebi reddedemez (TTK m. 735/3 zıt anlamından).

Benzer sonuç araya girerek ödeme talebi için de geçerlidir. Yani tahsil cirosu hamili, araya girerek ödeme talebini reddemez. Bu durumda (araya girerek ödemenin talep edilmesi halinde), araya girerek ödeme talebinde bulunacak kişinin senet metninde gösterilmiş olup olmaması herhangi bir fark yaratmaz. Diğer bir ifadeyle, ister senet metninde önceden gösterilsin ister gösterilmesin, araya girerek ödeme talebinin tahsil cirosu hamili tarafından reddedilmesi mümkün değildir. Buna aykırı olarak ödeme talebini reddeden tahsil cirosu hamilinin, söz konusu ödeme ile kimler ödeme yükümlülüğünden kurtulacak idiyse o kişilere karşı başvuru hakkını yitirmesi gündeme geleceğinden dolayı cirantasına karşı sorumluluğu doğacaktır (TTK m. 740)

9. Vadeden Önce Başvuru Hakkını Kullanma Yetkisi

Vadeden önce borçlulara başvurma hakkının düzenlendiği TTK m. 713/f. 2- b, c hükmü uyarınca, poliçede kabul etmiş olsun olmasın muhatabın veya kabul için arz edilmesi yasaklanan bir poliçenin düzenleyeninin iflas etmesi hallerinde alacaklı, senette bulunan vade tarihinden önce başvuru hakkını kullanabilecektir. Benzer sonuç İİK m. 195 hükmü uyarınca da ortaya çıkmaktadır. Buna göre iflasın açılması ile birlikte müflisin tüm müeccel (vadesi gelmemiş) olan borçları muaccel hale gelir. Söz konusu bu alacakların tahsil edilebilmesi için, bir ay içerisinde, bizzat alacaklı yahut vekili (tahsil cirosu hamili) tarafından alacağın iflas masasına yazdırılması gereklidir⁵⁴ (İİK m. 219/f. 2). Vekilin alacağı masaya yazdırması işlemi de, dava açılması hususunda

⁵⁴ Öztan, s. 612; Doğanay, s. 1881.

olduğu gibi, AvK m. 35'te⁵⁵ hüküm altına alınan “yalnız avukatın yapabileceği işler”in bir istinasını oluşturur⁵⁶.

10. Bankaya Tevdi Edilen Poliçenin veya Bononun Bedelini Tahsil Yetkisi

TTK m. 712 (TTK m. 778/1-c) uyarınca, bir poliçe ödeme günü veya onu takip eden iki iş günü içerisinde ödeme için ibraz edilmediği takdirde borçlu, gideri ve riski hamile ait olmak üzere poliçenin bedelini bir bankaya teslim edebilir⁵⁷.⁵⁸ Böyle bir durumda tahsil cirosu hamili bankaya tevdi edilmiş olan bedeli tahsil etmeye yetkilidir⁵⁹.

11. Süre Verme Yetkisi

Tahsil cirosu hamilinin süre vermeye yetkili olmadığı kanaatindeyiz⁶⁰. TTK m. 754 (778/f. 1-i, m.818/f. 1-r) uyarınca kambyo senetlerinde yargısal ve kanuni atıfet süreleri uygulanmaz. Yargısal ve kanuni atıfet sürelerinden anlaşılması gereken, bir mahkeme kararı veya kanun hükmü gereği, borcun vadesi gelmesine rağmen borçluya ifayı geciktirerek yapabilmesi için süre verilmesi ve borçlunun bu süreye dayanarak ifayı geciktirebilmesidir⁶¹. Kanunda gecikerek ifa imkânı

⁵⁵ AvK m. 35/f. 1: “Kanun işlerinde ve hukuki meselelerde mütalaa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir.”

⁵⁶ İflas masasına vekâleten alacak yazdırmak ve alacaklılar toplantısına katılmak, “adli işlemleri takip etmek” anlamına gelir ki bu sebeple anılan işlem yalnızca baroya kayıtlı avukatlar tarafından yerine getirilebilir (AvK m. 35/f. 1) (**Baki Kuru**, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 2. Bs, Ankara, 2013, s. 1295); **Öztaş**, s. 612.

⁵⁷ **Hacıömeroğlu**, s. 120.

⁵⁸ Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Arslan Kaya**, “Yargıtay Kararları Işığında Bono ve Poliçe Borçlusunun Tevdi Hakkı, Tevdi Etmeyen Borçlunun Temerrüdü ve Temerrüt Faizi Ödemesi Sorunu Üzerine Bir İnceleme” *Makalelerim –I-*. İstanbul, 2012, s. 187-205.

⁵⁹ Tahsil cirosu hamilinin TTK m. 708’de belirtilen süre içerisinde senedi ödeme için ibraz etmemiş olması hali TTK m. 730/f. 1 hükmü uyarınca başvuru borçlularına müraccat hakkının kaybedilmesine neden olması sebebiyle TBK m. 506/f. 2 anlamında özen yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurur.

⁶⁰ Aksi yönde bkz. **Öztaş**, s. 612.

⁶¹ **Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya**, s. 195.

veren hükümler, atıfet süresi yasağına (temdit, imhal, mehil verme yasağına) istisna oluşturur. Örneğin TTK m. 752, m. 694, m. 714, İİK m. 317 ve devamı hükümleri bu kapsamdadır⁶². Ancak öğretilerde, taraf iradesiyle kambiyo senedi üzerindeki vadenin uzatılmasının, her ne kadar Kanunda açıkça öngörülmemiş olsa da, öğretilerde geçerli olduğu kabul edilmektedir⁶³. Vadenin taraf iradesiyle uzatılması üç farklı şekilde gerçekleşebilir. Bunlar⁶⁴; a) susma ve eylemsiz kalma suretiyle ödeme müddetinin tarafalar arasında zımnem uzatılması, b) senet üzerinde yeni bir vade yazarak, “... tarihine kadar uzatılmıştır” şeklinde bir kayda yer vererek⁶⁵ sürenin uzatılması veya c) vadenin ileriye atıldığı yeni bir senet düzenlenmesiyle uzatılmasıdır⁶⁶.

Bu üç durum haricinde senet bedelinin gecikerek ödenmesi (mühlet, imhal) imkânı, kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna dayanılarak icraya başvurulması halinde de söz konusu olabilir. Buna göre borçlunun, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin kesinleşmesinden sonraki bir dönemde, alacaklının kendisine borcun ödenmesi için bir süre verdiğini noterden tasdikli veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir belge ile ispatlaması halinde borcunu gecikerek ödeme imkânı doğar⁶⁷.

Netice itibariyle tahsil cirosu hamilinin ne kıymetli evrak ne de icra iflas hukuku anlamında, senedin vadesini uzatma (temdit, imhal) yetkisi vardır⁶⁸. Bunun sebebi; senedin vadesinin uzatılması amacıyla yapılması

62 Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya, s. 196.

63 Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya, s. 196.

64 Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya, s. 196.

65 Fakat bu halde senedin değiştirilen şekli, sonraki gelenleri bağlar; söz konusu kayıt, değişiklik öncesi senette imzası bulunanları ancak onaylamaları halinde bağlayacaktır (TTK m. 748).

66 Bu durumda eski senet, değişikliği kabul etmeyenler arasında geçerliliğini korur (Kaya/Ülgen/Helvacı/Kendigelen, s. 196).

67 Kuru, s. 810.

68 Aksi yönde bkz. Öztan, 612. Yazar söz konusu açıklamasına dayanak olarak Yargıtay Ticaret Dairesinin 07.01.167 tarihli 1965/2968 Esas ve 1697/86 Karar sayılı bir kararını göstermiştir. Söz konusu karar metni şu şekildedir: “Davacısının alacaklısı olduğu emre muharrer senedi tahsil cirosu ile teslim alan davalı banka kendiliğinden vadeyi uzatmış ve yeni vadeye göre senet borçlusunu protesto etmiş olması halinde taraflar arasındaki münasebetin BK 389. maddesi (TBK m. 505)

lazım gelen işlemlerin senet üzerinde mülkiyet hakkına sahip olan hamil tarafından yerine getirilmesi gerekliliğidir. Örneğin tahsil cirosu hamilinin susma veya eylemsiz kalma suretiyle senedin vadesinin uzatılması yönünde bir tutum sergilemesi, tahsile ilişkin yetkisini yerine getirmemesi anlamına geleceğinden bu durumda TBK m. 505/f. 2 uyarınca meydana gelebilecek olan zararı tazmin etme yükümlülüğünü doğurur⁶⁹. Yine hamilin tahsile ilişkin yetkisinin kapsamı, senet üzerine yeni bir vade yazarak senedin vadesinin uzatılması yönünde bir eylem gerçekleştirmesini, yani senet metninde değişiklik yapmasını kapsamamaktadır. Aynı şekilde tahsil cirosu hamilinin senedin tahsili amacıyla kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takibe giriştiği bir ihtimalde borçlunun borcunu gecikerek ödemesi imkânı ancak asıl alacaklının rızası ile gerçekleştirilebilir. Bu sebeple söz konusu işlemin tahsil cirosu hamili tarafından icra edilmesi mümkün değildir.

12. Makbuz Düzenleme Yetkisi

Senet dolayısıyla kendisine başvurulmuş borçlunun TTK m. 727 veya m. 741 uyarınca makbuz talep etmesi halinde tahsil cirosu hamili makbuz düzenlemeye de yetkilidir⁷⁰. Aynı zamanda hamil, senet bedelinin tamamının ödenmesi halinde senedi ödeme yapan borçluya teslim de edebilir⁷¹.

çerçevesinde mütalaası gerekir.” (Sıtkı Akyazan, Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat (Son İçtihatlarla – Gerekçeli – Notlu), Ankara, 1971 s. 368). Vekilin talimatlara uygun davranma borcunun düzenlendiği TBK m. 505 hükmü uyarınca, vekil, vekâlet verenden izin alma imkânı bulunmadığında, durumu bilseydi onunda açıkça izin vereceği hallerde talimattan ayrılabilir. Bu istisnai hal dışında vekâlet verenin talimatlarından ayrılırsa, bundan doğan zararı karşılamadıkça, işi görmüş olsa bile vekâlet borcunu ifa etmiş sayılmaz. Bu kapsamda söz konusu karar incelendiğinde, tahsil cirosunun hamiline senedin vadesini uzatma konusunda bir yetki vermediği anlaşılmaktadır.

⁶⁹ Senedin vadesi gelmesine rağmen, vadede borçluya protesto düzenlemeyerek kendi kendisine senedin vadesini uzatan tahsil cirosu hamilinden, cirantanın meydana gelen zararını ispat etmesi şartı ile, meydana gelen zararın talep edilebileceğine ilişkin bkz. Y. 11. HD. 07.01.1967 T., 1965/2968 E., 1967/86 K. sayılı karar.

⁷⁰ Doğanay, s. 1881.

⁷¹ Öztan, s. 612.

13. Senedin Bir Poliçe Olması Halinde Nüsha Düzenlenmesini Talep Etme Yetkisi

TTK m. 743/f. 3 hükmü uyarınca tek nüsha olarak düzenlendiği kaydını içermeyen bir poliçeyi tahsil cirosu ile iktisap eden kişi, poliçenin birden fazla nüshasının verilmesini isteyebilir⁷². Nüsha düzenlenmesi amacıyla hamil cirantasına başvurduğu takdirde, hamilin cirantası ve daha önceki cirantalar sıra ile birbirlerine ve ilk ciranta da düzenleyene başvurmaya zorunludur (TTK m. 743/f. 3). *Kanaatimizce* cirantanın kendisinden önceki cirantaya başvuru zorunluluğu, başvuran hamilin temlik veya rehin cirosu hamili olması halinde söz konusu olacaktır. Bu sebeple nüsha düzenlenmesi talebiyle kendisine başvuru tahsil cirosu cirantasının, senedi kendisine devreden cirantaya başvurma zorunluluğu bulunduğunu söylemek tahsil cirosunun hükümleriyle bağdaşmaz. Ancak tahsil cirosu cirantasının, hamilin bu yöndeki talebini kabul etmesi halinde kendisinin ve diğer cirantaların nüshalar üzerine cirolarını yeniden yazmaları gereklidir (TTK m. 743/f. 3 son cümle)

14. Cirantasını Takip Yetkisi

Tahsil cirosunda ciranta, senedin mülkiyetini devretmediğinden, hamilin senedin tahsili amacıyla cirantasını takip etmesi mümkün değildir⁷³. Tahsil cirosu ile devredilen senedin bir poliçe veya çek olması halinde bu hususta yapılacak açıklama, her ne kadar teorik bir anlam taşısa da, farklılık gösterebilir. Şöyle ki, poliçe ve çek TTK m. 673 (m. 818/f. 1-a) hükmü uyarınca bizzat düzenleyen emrine düzenlenebilir. Bu şekilde düzenlenmiş olan bir poliçe veya çekin tahsil

⁷² Öztan, s. 612.

⁷³ A. Nevzat Erol, *Takip Hukukunda Kambiyo Senetleri (Poliçe – Bono – Çek)*, Ankara, 1971, s. 254. “Takip dayanağı çek alacaklı bankaya lehtar tarafından ‘tahsil cirosu’ ile ciro edildiğinden TTK m. 600 (TTK m. 688) uyarınca hamil, cirantası olan lehtarı takip edemez ise de, vekilin hamil sıfatıyla keşideciyi takip etmesinde engel bir durum yoktur....” Y. 12 HD. 07.03.2000 T. 3059 E., 3896 K. (Erhan Günay, *Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil*, 2. bs, Ankara, 2013, s. 112). Y. 12. HD. 09.02.2010 T., 2009/21230 E., 2010/2520 K. (HukukTürk Hukuk Veri Tabanı E.T. 18.04.2019).

Tahsil cirosu yalnızca teşhis işlevini haizdir; teminat ve temlik işlevlerini haiz değildir. Ali Bozer/ Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuk*, 8. bs., Ankara, 2018, s. 119; Mehmet Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 15. bs. İstanbul, 2017, s. 81.

cirosu ile devredilmesi halinde, tahsil cirosu hamilinin cirantasını takip edememesi kuralının teorik bir istisnası meydana gelmiş olur.

15. Retret Düzenleme Yetkisi

Kanaatimizce, tahsil cirosu hamili senedin ödenmesine ilişkin başvuru hakkını “*retret*”⁷⁴ aracılığıyla kullanmaya yetkilidir. Diğer bir ifadeyle, tahsil cirosu hamili cirantası ad ve hesabına senedin tahsilini gerçekleştirmek amacıyla bir poliçe düzenleyebilir. TTK m. 729 uyarınca, senet dolayısıyla başvurma hakkı olan *herkes*, kendisinden önce gelen borçlulardan birini muhatap göstermek ve bu kişinin yerleşim yerinde, görüldüğü anda ödenecek bir poliçeyi, senette aksine bir şart bulunmadıkça, düzenleyebilir. Madde hükmü dikkate alındığında “*retret*” adı verilen bu poliçenin düzenlenmesi konusundaki yetki, münhasıran senet dolayısıyla başvuru hakkına sahip olan kişidedir. TTK m. 688/f. 2 hükmü göz önünde bulundurulduğunda tahsil cirosu hamili cirantası ad ve hesabına başvuru hakkını kullanmaya yetkilidir. Ancak tahsil cirosu hamili böyle bir poliçeyi (retreti) yalnızca hamili olduğu senedin bir poliçe yahut bono olması halinde düzenleyebilir (bkz. TTK m. 778/f. 1-d). Zira çekte uygulanacak poliçe hükümlerinin yer aldığı TTK m. 818 hükmünde söz konusu hükme atıf bulunmamaktadır.

Tahsil cirosu hamili tarafından düzenlenen bu poliçenin miktarı özellik arz etmektedir. Poliçe bedeli çeşitli olasılıklara göre üç farklı miktar şeklinde karşımıza çıkabilir⁷⁵. Birinci halde, retreti düzenlemeye yetkili olan tahsil cirosu hamilinin elinde bulunan retrete konu olan senet, henüz başvuru hakkının kullanılmadığı bir senettir. Bu ihtimalde

74 “*Retret Fransızca’daki ‘retraite’ (İngilizce’deki ‘redaft’), kelimesinden Türkçe’ye çevrilmiş olup ‘yeni poliçe’, yani mevcut poliçe dolayısıyla doğan müracaat hakkından kaynaklanan taleplerin toplamını içeren tutar ile çekilmiş bulunan ikinci (yani yeni) poliçe anlamına gelir.*” (Poroy/ Tekinalp, s. 242).

75 Ayrıca retret hamil tarafından düzenlenirse, poliçe bedeli poliçenin ödeneceği yerden, önceki borçlunun yerleşim yeri olan yer üzerine çekilen ve görüldüğünde ödenmesi gereken bir poliçenin cari fiyatına göre belirlenir. Buna karşılık retret bir ciranta tarafından düzenleniyorsa, poliçe bedeli retreti düzenleyen kişinin yerleşim yerinden önceki borçlunun yerleşim olan yer üzerine çekilen ve görüldüğünde ödenmesi şart bulunan bir poliçenin cari fiyatına göre belirlenir (TTK m. 729/f. 3). Madde hükmünde ifade olunan kurallar söz konusu poliçe bedelinin hangi esaslara göre belirleneceğine ilişkindir (Poroy/ Tekinalp, s. 243).

rette yazılı olan bedel, TTK m. 725'te⁷⁶ gösterilen bedele ek olarak TTK m. 729/f. 2'de hüküm altına alınan komisyon ücretinden ibaret olacaktır. İkinci ihtimalde ise senet bedeli, vadeden evvel başvuru hakkının kullanılması nedeniyle TTK m. 725/f. 2 uyarınca asıl senet bedelinin iskonto yapılmış kısmı ve TTK m. 729/f. 2'de belirtilen komisyon ücretinden ibaret olacaktır. Üçüncü varsayımda ise bedel, tahsil cirosu hamilinin başvuru hakkının kullanılması sonucu iktisap edilmiş bir senedin hamili olması sebebiyle TTK m. 726'da gösterilen miktar ve TTK m. 729/f. 2 hükmünde ifade edilen komisyon ücretinden ibaret olacaktır.

Tahsil cirosu hamili tarafından düzenlenen rette (poliçede) hamil kendisini de lehtar olarak gösterebilir (kıyasen, TTK m.673/f. 1 hükmü). Bu durumda retrain lehtarı olan tahsil cirosu hamili artık senedi (retreti) temlik, tahsil ya da rehin cirosu ile devretme imkânına sahip olacaktır. İlk bakışta böyle bir durumun TTK m. 668/f. 1 hükmünde ifade edilen, tahsil cirosu hamilinin senedi ancak bir tahsil cirosu ile devredebileceği kuralının istisnası olduğu ileri sürülebilirse de, tahsil cirosu hamilinin lehtarı olduğu retrain üzerinde mülkiyet hakkı kazandığı hususu göz önünde bulundurulduğunda böyle bir çıkarım yapmak doğru olmayacaktır.

Belirtmek gerekir ki, tahsil cirosu hamilinin senet dolayısıyla başvuru hakkını kullanmak amacıyla düzenlediği retrainde kendi cirantasını muhatap olarak göstermesi mümkün değildir. Bunun sebebi retrain ancak borçlulardan biri üzerine düzenlenebilmesidir. Benzer sonuç tahsil cirosu hamilinin cirantasını takip etmesinin mümkün olmamasından da çıkarılabilir.

⁷⁶ TTK m. 725 “(1) Hamil başvurma yoluyla; a) Poliçenin kabul edilmemiş veya ödenmemiş olan bedelini ve şart kılınmışsa işlemiş faizi, b) Vadenin gelmesinden itibaren işleyecek faizi, c) Protestonun ve hamil tarafından tebliğ olunan ihbarların giderleriyle diğer giderleri ve d) Poliçe bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini, isteyebilir. (2) Başvuru hakkı vadenin gelmesinden evvel kullanılırsa, poliçe bedelinden bir iskonto yapılır. Bu iskonto başvurma tarihinde hamilin yerleşim yerinde geçerli olan resmi iskonto oranına göre hesap edilir.”

16. “Karşılıksızdır” Suçuna İlişkin Şikâyetle Bulunma Yetkisi

Tahsil cirosu ile devredilen senedin bir çek olması halinde hamil, keşideci hakkında ÇekK m. 5/f. 1 hükmü⁷⁷ anlamında “karşılıksızdır suçu”nun oluşması halinde şikâyetle bulunma yetkisine sahiptir⁷⁸. Tahsil cirosu hamili şikâyet hakkını haiz olmakla birlikte bu haktan vazgeçme

⁷⁷ ÇekK m. 5/1 c.1 “Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak ‘karşılıksızdır’ işleminin yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak, binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunur.”

⁷⁸ **Muharrem Gençtük**, “5941 Sayılı Yeni Çek Kanununa Göre Karşılıksız Çek Keşide Etme Suçunda Şikâyet Hakkı”, *SDÜİİBFD*, C. 15, S. 2, s. 242, 243. **Öztaş**, s. 1289; **Abuzer Kendigelen/ İbrahim Çağrı Zengin**, “Karşılıksız Çek Suçunda Şikâyet Hakkının Sahibi”, *Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil’in Anısına Armağan*, İstanbul, 2019, 753, 754.

“Tahsil cirosu çeklerin tahsili için muhatap banka dışında başka bir bankanın yetkilendirilmesidir. Bu durumda, yetkili banka söz konusu çekin çeklen yetkili hamili haline gelmektedir. Hatta o çekin tahsili için yeniden başka bir kişiye temlik cirosu hariç, tahsil cirosu dahi yapabilir. Bu suretle çekin devri halinde çeki alan banka veya kişi devredenin mümessili olmaktadır. Çekin tahsili için senet bedeli üzerinde tasarrufla bulunma (örneğin ibraya feragata, sulhe), hariç her türlü hukuki işlemi yapmaya yetkilidir (Fırat Öztan, sayfa: 321; Celal Göle,111). Suç konusu çekler, İş Bankası Beyoğlu Şubesi’ne tahsile verilmiş, sözü edilen bankanın takas odasına başvurması sonucu karşılıksız olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda, tahsil cirosu ile çekleri iktisap eden İş Bankası, mümessillik sıfatı nedeniyle keşideci hakkında şikâyetle bulunmak hakkına sahip olduğu halde, yazılı düşünce ile sanığın mahkûmiyeti yerine beraatine karar verilmesi, Yasaya aykırı, müdahil vekilinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden hükmün bu sebepten dolayı isteme aykırı olarak (BOZULMASINA), 23.11.1993 gününde oybirliğiyle karar verildi.” Y. 10. CD., 23.11.1993 T., 1193/6954 E., 1993/12865 K. (Lexpera İBB E.T. 12.03.2019).

“... şikâyete konu çekin tahsil cirosu ile devralındığı anlaşılmaktadır. Bu durum, anılan banka şubesinin, muhatap banka şubesi (F2 Bankası A. Ş. Alanya Şubesi) olmaması nedeniyle muhataba ciro da söz konusu olmadığından, atılı suçtan şikâyet hakkına engel değildir. Şöyle ki: Türk Ticaret Kanunu’nun 730/I-6 maddesi yollamasıyla çekler hakkında da uygulanan, aynı Kanun’un “Tahsil için ciro” konu başlıklı, 600. maddesinde, «Ciro “Bedeli tahsil içindir”, “Kabz içindir”, “Vekâleten” ibaresini veya sadece tevkili ifade eden diğer herhangi bir kaydı ihtiva ederse hamil, poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir; fakat o poliçeyi ancak tahsil cirosu şeklinde tekrar ciro edebilir.» hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm uyarınca, çeki tahsil cirosu ile elinde bulunduran kimse, meşru hamildir ve çekten doğan tüm hakları hamil adına kullanabilir. Dolayısıyla, 3167 sayılı Kanun’un 16b/1 maddesi uyarınca yasal hamil sıfatı ile şikâyet hakkına da sahiptir...” Y. 10 CD., 19.11.2017 T., 2007/11665 E., 2007/13390 K. (Lexpera İBB E.T. 12.03.2019).

yetkisi ancak cirantasına aittir⁷⁹. Benzer şekilde tahsil cirosu hamili, mezkûr Kanunun 7'nci maddesinin 4'üncü⁸⁰ ve 5'inci⁸¹ fıkralarında ihdas edilen ilgili suçların oluşması halinde de şikâyet hakkını kullanma yetkisine sahiptir. Hatta söz konusu hükümler dolayısıyla sahip olunan bu yetkinin (bilhassa m. 7/f. 5 uyarınca sahip olunan yetkinin) icra edilmemesi, *kanaatimizce*, tahsil cirosu hamilinin özen yükümlülüğünü ihlali sonucunu doğurur. Şöyle ki; ÇekK m. 5/f. 1'de düzenleme altına alınmış olan “*karşılıksızdır suçu*”nun şikâyet hakkının kimler tarafından kullanılabilceği hususunda mahkeme kararları ve öğreti görüşleri arasında birlik bulunmamaktadır. *Özgenç*’e göre çeki bankaya ibraz eden hamil⁸², çekin bağlı bulunduğu hesapta yeterli karşılık bulunmaması durumunda istemde bulunarak çekle ilgili olarak “*karşılıksızdır*” işlemi yaptırdıktan sonra çeki son cirantaya iade edebilmektedir. Bu halde, 5941 sayılı ÇekK m. 5/f. 1 hükmünde tanımlanan suç bakımından şikâyet hakkı çeki elinde bulunduran cirantaya geçmektedir. Böyle bir durumda senedi devralan ciranta “*karşılıksızdır*” işlemine tâbi tutulan bu çeki ilişkin şikâyet hakkını kullanabilir⁸³. Buna karşılık *Şen*’e göre,

79 Gençtürk, s. 243; Kendigelen/ Zengin, s.754.

80 ÇekK m. 7/4 “*Kısmen veya tamamen karşılığı bulunmayan çekle ilgili olarak, talebe rağmen, karşılıksızdır işlemi yapmayan banka görevlisi, şikâyet üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*”

81 ÇekK m. 7/5 “*Karşılığı tahsil edilmek üzere bankaya ibraz edilen çekin karşılığının hesapta mevcut olmasına rağmen, hamile ödemede bulunmayan ya da bankanın kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarı hamile ödemeyen banka görevlisi, şikâyet üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*”

82 Yazar, söz konusu hamilin senedi hangi ciro çeşidi ile elinde bulundurduğunu açıkça belirtmese de, kanaatimizce burada kullanılan “hamil” ifadesi temlik ve tahsil cirosu hamillerine şamil olacak şekilde yorumlanabilir. (İzzet Özgenç, *Çek Kanunu*, Ankara, 2018, s. 101).

83 Özgenç, s. 101.

“... 6728 sayılı Kanun ile 5941 sayılı Kanunun 5/1 maddesinde “*üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak “karşılıksızdır” işlemi yapılması sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak 1500 güne kadar adli para cezasına hükümlenir. Şeklindeki hüküm ile Türk Ticaret Kanunu’nun 790. Ve 649. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, şikâyet hakkının sadece çeki bankaya ibraz eden hamile ait olmadığı, çekin ibrazından önce ciro silsilesi içinde yer almak ve çeki elinde bulundurmamak kaydıyla cirantalarında şikâyet hakkının bulunduğu kabul edilerek yapılan incelemede, suça konu çekin K... A.Ş. emrine keşide edildikten sonra*”

5941 sayılı Kanun'da yapılan tanımdan hareket edildiğinde “karşılıksızdır” işleminin yapılmasını talep eden hamilin⁸⁴ mağdur olduğu açıktır. Diğer bir ifadeyle şikâyet hakkına sahip olan kişi, 3167 sayılı Kanun'dan farklı olarak⁸⁵, banka veya cirantalar değil, çeki elinde bulunduran hamildir. Karşılıksız çek düzenleme suçunun mağduru, çek bedelini bankadan tahsil edeceği inancıyla bankaya giden ve söz konusu bedeli bankadan tahsil edemeyip “karşılıksızdır” işlemi yaptırmak zorunda kalan hamildir. Cirantanın/cirantaların mağduriyeti ise, özel hukuktan kaynaklanmakta olup; “suçta ve cezada kanunilik” ilkesi gereğince, 5941 sayılı ÇekK'da cirantaları da kapsayan bir hamil tanımı benimsenmedikçe bu kişilerin şikâyet hakkı olduğu sonucuna varılamaz⁸⁶.

ciro yoluyla başka bir kişinin eline geçtiği, ondan da yine ciro yoluyla müşteriki şirkete geçtiği ve süresi içinde bankaya ibraz edildiğinde “karşılıksızdır” işlemi yapıldığının, iddia edildiği somut olayda çekin müşterinin elinde olup olmadığı araştırılarak, sonucuna göre değerlendirme yapılması gerektiği halde hamil kavramı dar yorumlanarak, yetersiz gerekçe ile müşterinin şikâyet hakkı olmadığından bahisle davanın düşürülmesine karar verilmesi...” Samsun BAM 5. CD., 30.11.2017 T., 2017/2242 E., 2017/2068 K. (Erhan Günay, Karşılıksız Çek ve Cezai Sonuçları, Ankara, 2018, s. 83 (Günay, Karşılıksız Çek).

- 84 Yazarın kullandığı “hamil” ibaresinin hangi ciro hamiline şamil olacağına ilişkin herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. *Kanaatimizce* bu ifade temlik ve tahsil cirosu hamillerini kapsayacak şekilde değerlendirilmelidir.
- 85 3167 sayılı Kanun döneminde şikâyet hakkına sahip olanlar için bkz. **Sesim Soyer – Güleç, Borç İçin Hapis Yasağı**, Ankara, 2007, s. 163 – 168.
- 86 **Ersan Şen**, “*Son Kararlar Işığında Karşılıksız Çekte Şikâyet Hakkı*” (<https://www.hukukihaber.net/son-kararlar-isiginda-karsiliksiz-ekte-sikayet-hakki-makale,5498.html> adresinde 25.10.2017 tarihinde yayınlanan köşe yazısı) (E.T. 10.04.2019). Aynı yönde bkz.; **Günay, Karşılıksız Çek**, s. 69-75.

“... 5941 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının 1. cümlesinde “Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak, binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükümlenir.” hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre; 5941 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen “çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet verme suçu”ndan dolayı şikâyet hakkı sadece, suçun işlendiği anda mağdur konumundaki “çeki ödeme için bankaya ibraz eden hamile” aittir. Çeki ibraz eden dışındaki lehtar ya da cirantaların suçun işlendiği anda mağdur konumunda olmamaları nedeniyle şikâyet hakları yoktur.” Y. 10. CD. 19.03.2012 T. 2011/15928 E., 2012/6397 K. (Günay, 2018, 77). “... 6728 sayılı Kanunla değişik 5941 sayılı Kanun, cirantaya ve kanuni veya akdi teminatı nedeniyle çeki elinde bulunduran bankaya şikâyet hakkı tanımamaktadır. Şikâyet hakkının ibraz eden ve

Kanaatimizce, söz konusu içtihat ve görüş ayrılıkları dikkate alındığında tahsil cirosu hamilinin, cirantasının bu yöndeki olası bir hak kaybını engellemek amacıyla ve senedin tahsilini gerçekleştirme yolunda karşılıksız çek düzenleyen kişiye karşı kendisini avantajlı konuma getiren bu şikâyet hakkını kullanması daha yerinde olacaktır.

17. Çekk m. 7/f. 4, 5 Hükmü Uyarınca Şikâyette Bulunma Yetkisi

Her ne kadar banka görevlisinin Çekk m. 7/f. 4 uyarınca, talebe rağmen çek hakkında “*karşılıksızdır*” işlemi yapmaması cirantanın başvuru borçlularına başvurma imkânını doğrudan ortadan kaldırmaya da⁸⁷, Bu durum onun, çeşitli masraflar yapmasına (örneğin protesto masrafı) neden olur⁸⁸. Diğer yandan 5 inci fıkra hükmü uyarınca banka görevlisinin ilgili hesapta para bulunmasına rağmen ödemede bulunmaması ya da bankanın kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarı ödememesi halinde cirantanın doğrudan senet bedelinden mahrum kalması söz konusu olur. Bu noktada tahsil cirosu hamili özen yükümlülüğü gereğince söz konusu durumu ortadan kaldırılmak amacıyla, şikâyet hakkını kullanarak senet bedelinin mümkün olduğunca masrafsız ve tam bir şekilde tahsilini sağlamalıdır.

karşılıksız işlemi yaptıran hamile ait olmasının nedeni ise bu kişinin suçun mağduru konumunda bulunması ve ceza hukukuna göre kişiye sıkı sıkıya bağlı olan şikâyet hakkının devir ya da temlik edilemeyeceği kuralıdır. Bu açıdan olaya baktığımızda müştekinin çeki bankaya ibraz eden hamil konumunda olmadığı açıktır. Çek karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra geri dönüş cirosuyla müştekinin eline geçmiştir. Bu nedenle müştekinin şikâyet hakkı bulunmamaktadır.” İzmir BAM 11. CD., 30.10.2017 T., 2017/3081 E., 2017/1952 K. (Günay, Karşılıksız Çek, s. 78, 79).

⁸⁷ Zira bu durumda tahsil cirosu hamili, TTK m. 808/f. 1-a ve m. 809 uyarınca ödememe halini belirleyen bir protesto düzenleme imkânına sahiptir

⁸⁸ Belirtmek gerekir ki, 5941 sayılı Çekk m. 3/5 hükmünde değişiklik yapan 28/11/2017 tarihli ve 7061 sayılı Kanunun 100 üncü maddesi gereği, ödenmesi talep edilen bir çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihinden önce muhatap bankaya ibrazı, 31/12/2020 tarihine kadar, geçersizdir. Dolayısıyla 31/12/2020 tarihine kadar olan süreçte tahsil cirosu hamilinin, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihinden önce muhatap bankaya ödeme için ibraz ettiği bir çek için, banka görevlisi tarafından ödeme yahut karşılıksızdır işlemi yapmaması üzerine, ilgili hakkında şikâyette bulunma yetkisi yoktur.

18. Senet Metninde Değişiklik Yapma Yetkisi

Kural olarak, tahsil cirosu hamilinin, mülkiyet hakkının bulunmamasının doğal sonucu olarak senet metninde değişiklik yapma yetkisi de yoktur. Aksi halde, hamilin, tasarruf yetkisi olmadığı belge üzerinde yapacağı değişiklik cırantanın senet üzerindeki hakkını kullanmasına engel teşkil eder ve bu halde TCK m. 205 uyarınca “*resmi belgeyi bozmak*” suçu oluşur⁸⁹. Ancak hamil, senedi cırantasına iade ederken kendisini tahsil konusunda yetkilendiren ciroyu çizmeye yetkilidir⁹⁰. Buna paralel olarak hamil, TTK m. 688/f. 1 son cümle hükmü uyarınca sahip olduğu devir yetkisini kullanarak senedi devreder; ancak tahsil gerçekleşmeden önce herhangi bir sebeple geri alırsa, yapmış olduğu bu tahsil cirosunu da çizmeye yetkilidir. Fakat belirtilmelidir ki, tahsil cirosu hamili senedin zilyetliğine sahip olduğu sürece yapmış olduğu bu ciroyu çizmesine gerek olmaksızın senedin tahsilini gerçekleştirmeye yetkilidir⁹¹.

Kanaatimizce, senedin “*açık (beyaz) poliçe*” (TTK m. 680) ya da “*açık (beyaz) bono*” (TTK m. 778/f. 2-f) yahut “*açık (beyaz) çek*”

89 Y. 11. CD., 10.02.2016 T., 2014/1331 E., 2016/929 K. Karar incelemesi ve eleştirisi için bkz. **İzlet Özgenc/ Adem Sözüer**, “ ‘Resmi Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek’ Suçu TCK, m. 205 ile ‘Özel Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek’ Suçuna (TCK, m. 208) İlişkin Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi” *Dr. Dr. hc. SILVIA TALENBACH’A ARMAĞAN*, Ankara, 2018, s. 525-527.

90 “...Çek bedelini tahsil etmekle görevlendirilen E.... Bank, suç konusu çeki cıranta Necla’ya geri vermiş olması itibarıyla, T.T. Yasasının 702. (TTK m. 790) maddesine göre, müteselsil ve birbirine bağlı ciro nedeniyle yetkili hamildir. E.... Bank’ın kendi sıfatını çizerek cıranta Necla’ya çeki vermesi normal bir prosedürü ifade eder....” Y. 10. CD., 19.11.1993 T., 1993/7520 E., 1993/12551 K. (**Lexpera İBB E.T.** 12.03.2019)

91 “*Borçlu-keşideci aleyhine yapılan kambiyo takibinde, takibe konulan bonoların tahsil cirosu ile ciro edildiği, takip alacaklısının meşru hamil olmadığı, bu nedenle alacağın bulunmadığı ileri sürülerek takibin iptaline karar verilmesi istenmiş, mahkemece senetlerin tahsil cirosu ile devredildiği, bu sebeple davalı-alacaklının takip yapamayacağı gerekçesiyle takibin iptaline karar verilmiştir. Takip dayanağı bonolar lehdar .. A.Ş’nin cirosuyla .. A.Ş.’ye devredildiğinden, bu ciro ile yetkili hamil durumuna gelen alacaklının, bono keşidecisini takip etmesinde yasal bir engel bulunmamaktadır. Alacaklının senet üzerinde kendisinin tekrar tahsil cirosu yapmış olması, senedi elinde bulunduruyor olması nedeniyle keşideciye başvurma hakkına engel değildir.*” Y. 12. HD. 01.12.2011 T. 2011/9187 E., 2011/27105 K. (**Lexpera İBB E.T.** 12.03.2019)

olması halinde tahsil cirosu hamili bu senedi doldurmaya da yetkilidir⁹². Ayrıca bu yetkisine dayanarak senet üzerinde gerçekleştireceği değişiklikler TCK m. 205 anlamında bir suçta vücut vermez⁹³. Hamilin senedi doldurma yetkisi cirantasının sahip olduğu yetki ile sınırlıdır. Bu sebeple tahsil cirosu hamili bu yetkinin dışına çıkarak senedi dolduramaz⁹⁴.

19. İcra Takibinde Bulunma Yetkisi

TTK m. 688/f. 1 hükmü uyarınca tahsil cirosu hamili senetten doğan tüm hakları kullanabilir. Daha önce de ifade edildiği üzere⁹⁵, tüm hakları kullanma yetkisinin yalnızca senedin tahsili amacına matuf işlemler ile sınırlı olduğu söylenilebilir⁹⁶. Bu kapsamda tahsil cirosu hamili zilyetliğinde bulunan senet dolayısıyla İİK m. 167 ve devamı hükümleri uyarınca kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvurabilir⁹⁷.

19) Sebepsiz Zenginleşme Davası Açma Yetkisi

Senet hamilinin sebepsiz zenginleşme davası açma hususundaki hak ve yetkisi TTK m. 732’de, “*zamanaşımı sebebiyle, düzenleyenin veya*

92 Bkz. ve karşı. **Poroy/ Tekinalp**, 2018, 176

93 Karşı. **Nuri Erdem**, *Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklik (Tahrifat)*. İstanbul, 2008, s. 67.

94 Bkz. ve karşı. **Poroy, Tekinalp**, s. 175. Senedin talimata aykırı bir şekilde doldurulması halinde tahsil cirosu hamilinin TCK m. 209 anlamında cezai sorumluluğu gündeme gelecektir.

95 Başlık II. A.

96 **Öztaş**, s. 612.

97 **Tüzel**, s. 66; **Ayan**, s. 1464, 1465; **Pulaşlı**, s. 169; **Mehmet Helvacı**, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”. *İÜHFMLXXI Y. 2013, S. 2*, s. 177.

Tahsil cirosu hamilinin icra takibinde bulunma yetkisi olmadığına dair katılmaya imkân göremediğimiz kararında Yargıtay, senede tahsil cirosu ile iktisap eden bankanın senet lehtarları hakkında icra takibi yapamayacağına hükmetmiştir. (Y. 12. HD., 07.06.2006 T., 2006/10921 E., 2006/14767 K. **Ayan**, s.1481 dph 29). Aynı yönde ve katılmaya imkân bulmadığımız Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı YHGK 05.06.1985 T., 1983/12-792 E., 1985/559 K. bkz. **Tüzel**, s. 66). Söz konusu kararlarda varılan sonuç TTK m. 688/f. 1 hükmünde ifade edilen tahsil cirosu hamilinin senetten doğan tüm hakları kullanabileceği kuralına aykırıdır. Senedin tahsilinin kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurularak sağlanması senetten doğan bir hakkın kullanılması anlamını taşıdığından; tahsil cirosu hamilinin söz konusu işlemi gerçekleştiremeyeceği görüşünü öne sürmeyi güçleştirmektedir.

kabul edenin poliçeden doğan yükümlülükleri düşmüş bile olsa, bunlar poliçenin hamiline karşı, onun zararına zenginleşmiş olabilecekleri kadar borçlu kalırlar.” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm uyarınca öngörülen sebepsiz zenginleşmeden doğan talebin temel borç ilişkisiyle herhangi bir ilgisi yoktur. Anılan maddede sayılan şartların varlığı halinde hamil sahip olduğu bu talep hakkını kendisiyle doğrudan herhangi bir hukuki ilişkide bulunmadığı düzenleyene veya senedi kabul eden muhataba karşı ileri sürmektedir⁹⁸. Sebepsiz zenginleşme davasının doğrudan kambiyo ilişkisinden kaynaklanması nedeniyle tahsil cirosu hamili tarafından da açılabilmesi mümkündür. Fakat hamilin böyle bir yetkiye sahip olabilmesi, cirantasının TTK m. 732’de anılan şartları sağlamasına bağlıdır⁹⁹. Bu konuda Kanunda herhangi bir açıklık bulunmamakla birlikte, senedin devredildiği tarihte cirantanın TTK m. 732 uyarınca sebepsiz zenginleşme davası açmasını gerektirici herhangi bir sebep olmamasına karşılık, tahsil cirosu hamilinin ihmali neticesinde (örneğin senedi ödeme için ibraz etmemesi yahut ödememe durumunun tespiti amacıyla protesto düzenlememesi gibi) TTK m. 732’de anılan şartların¹⁰⁰ oluşması durumunda da, hamil sebepsiz zenginleşme davası açma yetkisini kullanabilir¹⁰¹. Açılan davada hamil, müvekkili adına yemin edemeyeceği gibi, borçlular tarafından kendisine de yemin teklif

98 **Özkan**, s. 906.

99 **Özkan**, s. 908. Bu şartlar; 1- senedin (poliçe, bono, çek) varlığı, 2- hamilin senede dayalı olarak talepte bulunma hakkını kaybetmiş olması, 3- düzenleyen veya muhatabın malvarlığında zenginleşmenin gerçekleşmesi, 4- zenginleşmenin hamilin zararına gerçekleşmiş olması (bkz. **Ömer Özkan**, “Poliçede Sebepsiz Zenginleşme Davası”. *Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı*, 2. bs, İstanbul, 2001, s. 517 vd.; **Edip Şimşek**, “Kambiyo Senetlerinde Haksız İktisap Davası”, *BATİDER Y. 1977, C. 9, S. 2*, s. 354 (**Şimşek, Haksız İktisap**)).

100 1) Hakkı koruyucu işlemlerin yapılmamış olması veya zamanaşımının gerçekleşmiş bulunması dolayısıyla poliçeden doğan talep haklarının sona ermiş bulunması 2) Hamilin zarara uğraması 3) Düzenleyenin veya kabul edenin hak sahibi aleyhine zenginleşmiş olması 4) Düzenleyenin, hesabına poliçe düzenlenen kişinin, muhatabın veya yerleşim yerli poliçeyi ödeyecek olan kişinin zenginleşmiş olması (**Özkan**, s. 911-926)

101 **Şimşek, Haksız İktisap**, s. 357 – 361. Ancak söz konusu halde tahsil cirosu hamilinin TBK m. 505/f. 2 uyarınca sorumluluğu doğacaktır.

edilemez¹⁰². Aynı zamanda hamilin şahit olarak dinlenilmesi de mümkün değildir¹⁰³.

20. İptal Davası Açma Yetkisi

Senedin zayi olması, senedin kullanılmaz hale gelmesi ve kaybolması hallerini kapsar. Bilhassa senedin unsurlarının belirlenemez hale gelmesi sonucu senet borçlularının tamamının yahut bir kısmının belirlenememesi, senedin çalınması, denize düşmesi, yanması ve diğer benzer haller zayi olma kapsamında değerlendirilir¹⁰⁴. Anılan bu durumların varlığı halinde senedi tahsil ciroyuyla iktisap etmiş olan tahsil cirosu hamili TTK m. 757 ve devamı hükümleri uyarınca senedin iptalini dava edebilir¹⁰⁵.

21) Asıl Borç İlişisine Dayanarak Dava Açma Hakkı

Tahsil cirosu hamilinin, senedin tahsili amacıyla asıl borç ilişkisine dayanan bir dava açma yetkisi bulunmamaktadır¹⁰⁶. Asıl borç ilişkisi, kambiyo ilişkisinin dışında kalan bir husustur. Tahsil cirosu hamili TTK

¹⁰² Öztan, s. 612; Şimşek, Ticari Senetler, s. 100. Buna karşılık Kınacıoğlu tahsil cirosu hamilinin yemin edebileceği görüşündedir. (Kınacıoğlu, s. 185).

¹⁰³ Öztan, s. 612; Şimşek, Ticari Senetler, s. 100; Kınacıoğlu, s. 185.

¹⁰⁴ Poroy/ Tekinalp, s. 122.

¹⁰⁵ Öztan, 1997, s. 612; Hanife Öztürk (Dirikkan), Kıymetli Evrakın Ziyai ve İptali. Ankara, 1990, s. 41; Diğdem Göç Gürbüz, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali, İstanbul, 2017, s. 64; Ahmet Sezer, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası, 4. bs, Ankara, 2016, s. 232; Caner Gürühan, Çekin Ziyai Olması ve İptali, Ankara, 2011, s. 60, 61; Burhanettin Esenkar, Çekin Ziyai ve Özellikle Çalınma Hali. 2. bs, Ankara, 2007, s. 82. "Davacı İ. Tuncer vekili, hasımsız olarak açtığı davada, müvekkilin eşi adına düzenlenen ve davacıya ciro edilen, borçlusu H. Eroğlu olan ve Z. Bankası Suadiye Şubesi'ne tahsili için teslim edilen bononun, banka tarafından tahsil için borçlusunun adresine göndermek suretiyle zayi ettiğini ileri sürerek, senedin iptaline karar verilmesini istemiş ve mahkemece, dava dışı vekil olan hamil bankanın dava ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle, davanın aktif dava ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Tahsil cirosu, ciro edilene alacağı tahsil yetkisi vermek amacıyla yapılan cirodur.....Senedi tahsil cirosu ile devralan hamil, tahsile yönelik bonodan doğan bütün hakları kullanabilir (TK m. 600/f. 1) (TTK m. 688/f.). Bu haklar içinde zayi nedeniyle iptal davası açma hakkı da yer almaktadır." Y. 11. HD., 15.03.2004 T., 8191 E., 2546 K. (Eriş, s. 3734).

¹⁰⁶ Öztan, s. 614; Şimşek, Tahsil Cirosu, s. 279; Tüzel, s. 66.

m. 688/f. 1 hükmü uyarınca yalnızca senetten doğan hakları kullanabilir. Bu kapsamda, asıl borç ilişkisine dayanan bir talepte bulunulabilmesi ancak doğrudan doğruya münasebette bulunan taraflar açısından mümkündür¹⁰⁷. Nitekim, ciro ile asıl borç ilişkisi devredilene geçmez¹⁰⁸. Ayrıca belirtmelidir ki, senedi tahsil cirosu ile devreden cirantanın asıl borç ilişkisine dayanan bir dava açma hakkının bulunduğu durumlarda tahsil cirosu hamilinin sebepsiz zenginleşme davası açması ve hatta bu davanın mahkemece herhangi bir nedenle reddedilmiş olması, cirantanın asıl borç ilişkisine dayanan dava açma hakkına halel getirmez¹⁰⁹.

107 **Öztan**, s. 903.

108 **Öztan**, s. 903.

109 Karş. **Öztan**, s. 903.

SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 688 hükmünde tek madde şeklinde düzenleme altına alınan tahsil cirosunun hamiline hangi yetkileri kullanma imkânı verdiği ayrıntılı bir biçimde düzenlenmemiştir. Madde hükmünde hamilin senetten doğan bütün hakları kullanabileceği fakat senedi ancak yine bir tahsil cirosu ile devredebileceği ifade edilmiştir. Bu cümleden olarak, tahsil cirosu hamilinin senedi tahsil cirosu haricinde bir başka ciro ile devredemeyeceği açık bir şekilde anlaşılrsa da; hamilin senet üzerindeki sahip olduğu yahut olmadığı diğer yetkiler konusunda doğrudan bir sonuca varmak pek mümkün değildir. Bu kapsamda, hamilin yetkilerinin neler olduğunun ve senetten doğan tüm hakların kullanılmasının sınırının tespit edilebilmesi için TTK ve doğrudan bağlantı içerisinde olduğu 5941 sayılı ÇekK hükümlerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekliliği doğmaktadır.

İlk olarak ifade edilmelidir ki, tahsil cirosu hamilinin senetten doğan tüm hakları kullanmasının sınırı senedin tahsili amacına yönelik olan işlemlerdir. Diğer bir ifadeyle, tahsil cirosu hamili, senetten doğan hakları ancak senedin tahsili amacına yönelik olarak ve tahsil cirosunun kendisine sağlamış olduğu vekâlet ilişkisi kapsamında kullanmaya yetkilidir. Bu amaç dışında gerçekleştirilen işlemler bazı durumlarda herhangi bir sonuç ifade etmeyecek (sulh, ibra ve feragatte olduğu gibi); bazı durumlarda ise, hamilin hukuki ve cezai sorumluluğunu doğuracaktır (senet metninde değişiklik yapmak yahut borçlu tarafından yapılan ödeme talebini reddetmek gibi). Bu kapsamda tahsil cirosu hamilinin gerçekleştirmeye yetkili olduğu işlemler; senedi bir tahsil cirosu ile devretmek, senedi kabule arz etmek ve gerekirse protesto düzenlemek, şayet varsa senedi araya giren kişiye kabule arz veya ödeme için ibraz etmek, şartların mevcut olması halinde vadeden önce başvuru borçlularına başvurmak, senedin bedelinin bankaya tevdi edilmiş olması halinde bu bedeli kabzetmek, senedin tahsilinin gerçekleşmesi halinde ödemeyi yapan kişiye makbuz düzenlemek, nüsha düzenlenmesini talep etmek, retret düzenlemek, iktisap edilen senedin bir çek olması halinde ÇekK m. 5/f. 1 anlamında karşılıksızdır suçunun faili hakkında şikâyette bulunmak, ÇekK m. 7/f. 4, 5 uyarınca hüküm altına alınan suçların işlenmesi halinde bu suçların faileri hakkında şikâyette bulunmak, senet metninde önceden gösterilmemiş olması şartıyla araya girerek kabul

etme talebini reddetmek¹¹⁰, iktisap edilen senedin beyaz bir senet olması halinde cirantasının talimatları doğrultusunda senedin unsurlarını tamamlamak, senedin tahsilinin gerçekleştirilmesi amacıyla kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvurmak, senedin zayi olması halinde iptal davası açmak şeklinde sıralanabilir.

Senette bulunan hak üzerinde mülkiyet hakkının bulunmaması sebebiyle tahsil cirosu hamili; senedi temlik yahut rehin cirosu ile devredemez, vadede yapılan ödeme talebini reddedemez, senet metninde önceden gösterilmiş olması şartıyla araya girerek kabul etme talebini reddedemez, senet metninde önceden gösterilsin yahut gösterilmesin araya girerek ödeme talebinde bulunan kişinin bu talebini reddedemez, senet vadesini uzatamaz, senet metninde değişiklik yapamaz, cirantası hakkında takipte bulunamaz, sulh, ibra ve feragat işlemlerini gerçekleştirmez.

Belirtmek gerekir ki hamilin *çekin kısmi karşılığını reddetme* yetkisi konusunda kesin bir kanaate ulaşmak mümkün değildir. Zira kısmi karşılığı reddetme yetkisinin meydana getirdiği sonuç itibarıyla ortaya çıkan durumun feragate sebebiyet veren bir görünüm sergilemesi ve bu hususun öğretilde tartışmalı olması karşısında kesin bir neticeye varmak güçleşmektedir. Bu konudaki *kanaatimiz*, tahsil cirosu hamilinin söz konusu yetkiyi cirantasının talimatı olmaksızın gerçekleştirmemesi gerektiği yönündedir.

¹¹⁰ TTK m. 735/3 hükmü uyarınca bu talebi reddetmeye yetkili olduğu gibi kabule de yetkilidir. Fakat kabul etmesi halinde lehine araya girilen kişi ve ondan sonra gelen borçlulara karşı vadeden önce başvuru hakkının ortadan kalması sonucu göz önünde bulundurulduğunda, *kanaatimizce* hamil bu yetkisini cirantasının talimatı doğrultusunda kullanmamalıdır.

KAYNAKÇA

AKYAZAN Sıtkı, *Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat (Son İctihatlarla – Gerekeçeli – Notlu)*, Ankara, 1971.

ARKAN Sabih, “Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunla Yapılan Değişiklikler”, *BATİDER*, Y., 2003 C. 22, S. 1, s.a. 53-61.

ARKAN Sabih, *Ticari İşletme Hukuku, 24.basıdan tıpkı bası*, Ankara, 2018.

ARSLANLI Halil, *Ticari Senetler Dersleri, 3. bs*, İstanbul, 1952.

AYAN Özge, “Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciroosu”, *Legal Hukuk Dergisi*, Y. 2009, S.77, s.a. 1461-1483.

BAHTİYAR Mehmet, *Kıymetli Evrak Hukuku, 15. bs*, İstanbul, 2017.

BOZER Ali / GÖLE Celal, *Kıymetli Evrak Hukuk, 8. bs*, Ankara, 2018.

BOZKURT Tamer, *Ticarî İşletme Hukuku, 2. bs*, Ankara, 2018.

CAN Mertol, *Kıymetli, Evrak Hukuku Ders Kitabı, 3. bs*, Ankara, 2015.

DOĞANAY İsmail, *Ticaret Kanunu Şerhi, C. 2*, İstanbul, 2004.

DOĞRUSÖZ – KOŞUT Hanife, “Kambiyo Senetlerinde Beyaz Ciro”. *İKÜHFD 16(2)*, Y. 2017, sa. 629-649.

DOMANIÇ Hayri, *Kıymetli Evrak Hukuku, 2. bs*, İstanbul, 1975.

ERDEM Nuri, *Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklik (Tahrifat)*, İstanbul, 2008.

ERİŞ Gönen, *Açıklamalı-İctihatlı Türk Ticaret Kanunu, C. 3*, Ankara, 2010.

ERTEKİN Erol / KARATAŞ İzzet, *Uygulamada Ticari Senetler Hukuku*, Ankara, 1992.

ESENKAR Burhanettin, *Çekin Ziyat ve Özellikle Çalınma Hali, 2. bs*, Ankara, 2007.

GENÇTÜK Muharrem, “5941 Sayılı Yeni Çek Kanununa Göre Karşılıksız Çek Keşide Etme Suçunda Şikâyet Hakkı”, *SDÜİBFD*, C. 15, S. 2, s.a. 237-257.

GİRİDİ Mehmed Aziz, *Poliçenin Ciroosu*, İstanbul, 1309.

GÖÇ GÜRBÜZ Diğdem, *Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali*, İstanbul, 2017.

- GÜNAY Erhan**, *Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil*, 2. bs, Ankara, 2013.
- GÜNAY Erhan**, *Karşılıksız Çek ve Cezai Sonuçları*, Ankara, 2018, s. 83 (Günay, Karşılıksız Çek).
- GÜRÜHAN Caner**, *Çekin Zayi Olması ve İptali*, Ankara, 2011.
- HACIÖMEROĞLU Abdülhamid Oğuzhan**, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro*, Ankara, 2017.
- HELVACI Mehmet**, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, *İÜHFİM*, LXXI, Y. 2013, S.2, s.a. 165-199.
- İMREGÜN Oğuz**, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 3. bs, İstanbul, 2003.
- KARAYALÇIN Yaşar**, *Kıymetli Evrak Hukuku Dersleri (Ticari Senetler: Kambiyo Senetleri)*, 2. bs, Ankara, 1959.
- KAYA Arslan**, “Yargıtay Kararları Işığında Bono ve Poliçe Borçlusunun Tevdi Hakkı, Tevdi Etmeyen Borçlusunun Temerrüdü ve Temerrüt Faizi Ödemesi Sorunu Üzerine Bir İnceleme” *Makalelerim –I-*. İstanbul, 2012, s.a. 187-205.
- KAYA Arslan**, *Notlu Türk Ticaret Kanunu*, 4. bs, İstanbul, 2014.
- KAYA Mustafa İsmail / TATLI Burçak**, *Ticaret Hukuku –I (Ticari İşletme ve Ortaklıklar Hukuku)*, Ankara, 2018.
- KENDİGELEN Abuzer / ZENGİN İbrahim Çağrı**, “Karşılıksız Çek Suçunda Şikâyet Hakkının Sahibi”, *Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'in Anısına Armağan*, İstanbul, 2019, s.a. 725-755.
- KENDİGELEN Abuzer**, *Çek Hukuku*, 4. bs, İstanbul, 2007 (Kendigelen, Çek).
- KENDİGELEN Abuzer**, *Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler, İlk Tespitler*, 3. bs, İstanbul, 2016.
- KINACIOĞLU Naci**, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 4. bs, Ankara, 1993.
- KIRCA İsmail**, “Çek Hukukuna İlişkin Muhtelif Sorunlar”, *Bankacılar Dergisi*, Y. 2009, S. 71, s.a. 97-103.
- KIRCA İsmail**, *Ticari Mümessillik*, Ankara, 1996. (Kırca, 1996)
- KURU Baki**, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 2. bs, Ankara, 2013.
- NARBAY Şafak**, “5941 Sayılı Çek Kanununun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Bunların Değerlendirilmesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Y. 2010, S. 43, s.a. 65-97.

178 Halil D. KÜÇÜKAYDIN EBYÜHFD, C. XXIII, S. 1-2 (2019)

ÖĞÜTÇÜ Tahir / ALTIN Mehmet, *Ticari Senetler (Poliçe-Bono-Çek) ve Takip Yolları*, Ankara, 1979.

ÖZGENÇ İzzet / SÖZÜER Adem, “ ‘Resmi Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek’ Suçu TCK, m. 205 ile ‘Özel Belgeyi Bozmak, Yok Etmek veya Gizlemek’ Suçuna (TCK, m. 208) İlişkin Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”, *Dr. Dr. hc. SILVIA TALENBACH’A ARMAĞAN*, Ankara, 2018, s.a. 513-532.

ÖZGENÇ İzzet, *Çek Kanunu*, Ankara, 2018.

ÖZKAN Ömer, “Poliçede Sebepsiz Zenginleşme Davası”, *Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı*, 2. bs, İstanbul, 2001.

ÖZTAN Fırat, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 2. bs, Ankara, 1997.

ÖZTAN Fırat, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 21. bs, Ankara, 2017. (**Öztan, 2017**).

ÖZTÜRK (DİRİKKAN) Hanife, *Kıymetli Evrakın Ziyatı ve İptali*, Ankara, 1990.

POROY Reha / TEKİNALP Ünal, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları 6728 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanunununun Yorumu İle*, 22. bs, İstanbul, 2018.

PULAŞLI Hasan, *Kıymetli Evrak Hukukununun Esasları*, 6. bs, Ankara, 2018.

SEZER Ahmet, *Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası*, 4. bs, Ankara, 2016.

SOYER – GÜLEÇ Sesim, *Borç İçin Hapis Yasağı*, Ankara, 2007.

ŞEN Ersan, “*Son Kararlar Işığında Karşılıksız Çekte Şikayet Hakkı*” (<https://www.hukukihaber.net/son-kararlar-isiginda-karsiliksiz-cekte-sikayet-hakki-makale.5498.html> adresinde 25.10.2017 tarihinde yayınlanan köşe yazısı) (E.T. 10.04.2019)

ŞENER Oruç Hami, *Ticari Temsilci ve Ticari ve Temsil Yetkisi*, Ankara, 2015.

ŞİMŞEK Edip, “Kambiyo Senetlerinde Haksız İktisap Davası”, *BATİDER Y. 1977, C. 9, S. 2*, s.a. 349-368 (**Şimşek, Haksız İktisap**).

ŞİMŞEK Edip, “Tahsil Ciroosu ve Bazı Sorunlar”, *Ankara Barosu Dergisi Y. 1977, S. 2*, s.a. 268-280 (**Şimşek, Tahsil Ciroosu**).

ŞİMŞEK Edip, *Ticari Senetler (Bono-Poliçe-Çek)*, Ankara, 1982 (**Şimşek, Ticari Senetler**).

TEKİNALP Ünal, “Evraksız Kıymetli Evraka veya Kıymet Haklarına Doğru”, *BATİDER*, Y. 1988, C. 14, (S. 3), s.a. 1-16.

TÜZEL H. Nazan, *Kambiyo Senetlerinde Tahsil Cirosu*, Bursa, 2005.

UYAR Talih, *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri (İİK 167-170b)*, 4. bs, Ankara, 2013.

ÜLGEN Hüseyin / HELVACI Mehmet/ KENDİGELEN Abuzer / KAYA Arslan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 10. bs, İstanbul, 2015.